

25-03-2013

Den samlede handleplan 2013-2014 for Københavns Kommunes Handicappolitik

Borgerrepræsentationen tiltrådte den 27. januar 2011 Københavns Kommunes Handicappolitik (2011-2017). Politikken fremsætter delmålsætninger og principper for kommunens indsats for borgere med handicap.

Sagsnr.
2012-145642

Dokumentnr.
2013-261159

Sagsbehandler
Tina Holck

Politikkens handleplan er blevet revideret primo 2013 og er gældende for 2013-2014. Den samlede handleplan indeholder alle udvalgenes handleplaner og er struktureret efter målsætningerne i handicappolitikken: Tværgående målsætninger, målsætninger for udvalgte grupper og interne målsætninger.

Indhold

1. TVÆRGÅENDE MÅLSÆTNINGER	2
1.1. Bolig.....	2
1.2. Uddannelse	6
1.3. Beskæftigelse.....	7
1.4. Støtte, social tryghed og koordination	9
1.5. Sundhed.....	13
1.6. Tilgængelighed	19
1.7. Kultur og fritid.....	34
2. MÅLSÆTNINGER FOR UDVALGTE MÅLGRUPPER	37
2.1. Børn og unge med handicap	37
2.2. Overgang fra børn til voksne.....	44
2.3. Når du bliver ældre	45
3. INTERNE MÅLSÆTNINGER.....	46
3.1. Oplysninger om handicapgruppernes behov og mangfoldighed	46
3.2. Tværgående intern rådgivning	47
3.3. Rekruttering og fastholdelse i København	49
3.4. Sektoransvar og mainstreaming	50

**Mål- og
Rammekontoret
for Voksne**

Bernstorffsgade 17
1592 København V

E-mail
QG68@sof.kk.dk

EAN nummer
5798009683052

www.kk.dk

1. TVÆRGÅENDE MÅLSÆTNINGER

1.1. Bolig

Omdannelse af bofællesskaber til solistboliger i opgangsbofællesskaber og etablering af billige boliger til unge

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
1.1. Bolig Initiativet vedrører boliger til borgere med handicap, primært den del af målsætningen der handler om: - at sikre integration af borgere med handicap i de almindelige boligområder og   - at boligkapaciteten svarer til efterspørgslen.
Målgruppe for indsatsen
Borgere med handicap, der har potentiale for at bo i egen lejlighed, men hvor den eksisterende boligmasse, såvel udbud af boliger og indretning af boliger, sætter begrænsninger på, hvor selvstændigt borgeren kan bo. Målgruppen inkluderer borgere, der har et mindre støttebehov, og som i høj grad kan klare daglige aktiviteter som indkøb og madlavning selv, men som fortsat har behov for støtte de fleste af ugens dage. Derudover borgere, som på grund af deres handicap har brug for bl.a. støtte til praktiske gøremål og personlig pleje, som kunne bo mere selvstændigt, hvis der kunne findes en teknologisk løsning til, at borgeren kunne klare opgaven uden personlig bistand.
Beskrivelse af initiativ
Flest mulige borgere med handicap skal kunne bo i egen bolig, og derved kunne føre en selvstændig tilværelse jf. også spor 6 i Socialforvaltningens Boligplan. Derfor ønsker dette initiativ at øge mulighederne for, at den enkelte borgere med handicap kan bo helt eller næsten alene ved at omdanne bofællesskaber, hvor beboerne deler bad og køkken, til solistboliger, dog med bevaring af muligheden for at opsøge fællesskabet. I de eksisterende bofællesskaber deler 3-4 beboere køkken og badefaciliteter. Fremadrettet skal især unge med handicap have mulighed for at kunne bo i egen lejlighed med eget køkken og bad, samtidig med at der skal være en fælles lejlighed til stede, der gør det muligt at opsøge fællesskabet. Der satses på at etablere solistboligerne i eksisterende ældreboliger, men dette kræver at borgerne har et indkomstniveau svarende til en førtidspension. Samtidig skal der derfor etableres boliger til unge på kontanthjælp eller lignende indkomstniveau, hvilket udføres ved at bygge nye opgangsbofællesskaber enten kommunalt eller i samarbejde med almene boligselskaber, som herefter drives efter serviceloven. Ovenstående initiativ er også beskrevet i Socialforvaltningens Boligplan – spor 6 om flere og bedre selvstændige boliger, samt spor 9 om billige boliger.
Ansvarlig forvaltning
Socialforvaltningen

Tidshorisont
I 2013-14 forventes op til 48 boliger at blive moderniseret ved at overtage eksisterende ældreboliger. Derudover er det finansieret i budget 2013 at etablere 12 nye boliger til unge med handicap i et opgangsbofællesskab, som forventes at stå klar i 2015-16. Der søges løbende om at modernisere yderligere bofællesskaber til unge i kommende budgetforhandlinger.
Økonomiske konsekvenser
Overtagelsen af ældreboliger finansieres indenfor Socialudvalgets egne rammer. De 12 nye boliger til unge er finansieret i budget 2013. Der mangler fortsat midler til at etablere billige boliger til unge.

Oprettelse af boliger til borgere med handicap som har brug for daglig støtte i et botilbud

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
1.1. Bolig   Initiativet vedrører boliger til borgere med handicap, primært den del af målsætningen der handler om: - at sikre integration af borgere med handicap i de almindelige boligområder og   - at boligkapaciteten svarer til efterspørgslen.
Målgruppe for indsatsen
Borgere med handicap, der har behov for daglig støtte, og derved skal have tilstedeværende personale hele eller det meste af døgnet.
Beskrivelse af initiativ
Københavns Kommune skal i 2013 og 2014 have oprettet 139 nye boliger til borgere med handicap, der har brug for daglig støtte i et botilbud.   De fleste af disse boliger, minimum 100, skal bygges som almene boliger, der etableres sammen med almene familieboliger i boligområder, hvor der også indrettes bl.a. daginstitutioner og butikker. Målet vil derfor være, at mindre botilbudsenheder på 24-26 borgere med handicap vil blive integreret i de almindelige byliv.   I nogle af boligområderne vil boligerne bliver etableret i samme byggeri som de øvrige boligformer, mens de andre steder vil bo i byggerier for sig selv. Dog vil der alle steder være måder, hvorpå borgerne med handicap kan mødes på lige fod med andre borgere i boligområderne, om det i opgangen, i de fælles grønne arealer eller i det lokale supermarked.
Ansvarlig forvaltning
Socialforvaltningen
Tidshorisont
Af de 139 boliger er 17 etableret i 2012. De resterende boliger etableres med 74 boliger i 2013 og 48 i 2014.
Økonomiske konsekvenser
Initiativet er finansieret og afholdes derfor indenfor den afsatte ramme.

Fleksible tilbud til borgere med handicap, herunder billige boliger til unge

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter
1.1 Bolig
Målgruppe for indsatsen
Borgere med handicap, som har ressourcer nok til at bo i egen lejlighed, men som samtidig kan have brug for tryghed i at være tæt på personale og andre beboere.
Beskrivelse af initiativ
Socialforvaltningen vil udvikle nye pladstyper, der bedre understøtter borgernes støttebehov og udviklingspotentiale, hvorved viften af boligtyper udvides og udvikles, jf. spor 4 i Socialforvaltningens Boligplan.   Erfaringer for udflytning af borgere fra de traditionelle botilbud til selvstændige boliger har vist, at der for nogle borgere er for stort et spring i støtteniveauet. Selv om borgeren i de fleste perioder kan klare sig uden støtte, kan de i nogle perioder have brug for trygheden i at være tæt på personale og de andre beboere.   Der ønskes derfor, at der etableres satellit-/udslusningboliger til de eksisterende botilbud, så borgere kan flytte i egen lejlighed, men samtidig være tæt nok på botilbuddet til, at de kan føle sig trygge og eventuelt indgå i fælles aktiviteter.   Udfordringen for etableringen af boligerne er, at mange af de beboere, der har potentiale for at flytte ud i egen lejlighed, er på kontanthjælp eller lignede indkomstgrundlag, og derfor ikke kan betale huslejen i de fleste lejeboliger.   Etableringen af boligerne vil følge to spor: 1. Forhandling med boligselskaber om brug af eksisterende almene boliger i nærhed. Dette afhænger af, om der er boliger, som er billige nok i nærområdet til de konkrete botilbud.   2. Forsøg med at opkøbe private andels- eller ejerlejligheder i nærheden ved eksisterende botilbud. Dette følger også spor 10 i Boligplanen om at få flere beboere med handicap i private boliger for at sikre integrationen af borgere med handicap i København.
Ansvarlig forvaltning
Socialforvaltningen
Tidshorisont
Der vil løbende søges at blive indgået aftaler med boligselskaberne. Opkøb af lejligheder i nærområdet vil afhænge af finansiering i kommende års budgetforhandlinger, men kan etableres fra 2014-15, hvis dette bliver finansieret i budget 2014.
Økonomiske konsekvenser
Opkøb af lejligheder vil medføre en anlægsudgift på 1,2 mio. kr. pr. lejlighed afhængig af markedet og placering af boligerne. Hvis der satses på fx opkøb af 20 lejligheder, vil dette medføre en samlet anlægsinvestering på 24 mio. kr.

Etablering af afskærmningspladser

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
1.1. Bolig

Initiativet vedrører boliger til borgere med handicap, primært den del af målsætningen der handler om: - at boligkapaciteten svarer til efterspørgslen.
Målgruppe for indsatsen
Borgere med handicap, som har behov for afskærmning.
Beskrivelse af initiativ
Som også beskrevet i spor 2 i Socialforvaltningens Boligplan ønskes der etableret boliger til borgere med afskærmningsbehov. Borgerne vil oftest skulle bo i en bolig, hvor alle sanseindtryk og stimuli kan begrænses og justeres lige fra larm til lys og varme. Derudover vil det være vigtigt at skabe et godt arbejdsmiljø for medarbejderne, som i dag oftest er placeret i isolerede teams rundt omkring en beboer, som gør teamet sårbar overfor sygdom, arbejdsskader og udskiftninger i personalegruppen.   Ud fra erfaringer fra bl.a. Odense Kommune ønskes derfor etableret et afskærmningstilbud til 10 borgere, hvor boligerne er indrettet ud fra de højeste pædagogiske standarder omkring begrænsning af stimuli og øvrig konfliktforebyggende arkitektur. Ved at samle boligerne geografisk kan der samtidig skabes bedre synergi omkring medarbejdergruppen, så den enkelte medarbejder i højere grad kan kompetenceudvikles og blive aflastet i vanskelige arbejdssituationer f.eks. gennem rotationsordninger. Derved forbedres også indsatsen overfor den enkelte borger.
Ansvarlig forvaltning
Socialforvaltningen
Tidshorisont
Der etableres i 2015 ti afskærmningspladser til målgruppen.
Økonomiske konsekvenser
Initiativet er finansieret.

Afprøvning af nye teknologier til at sikre større selvstændighed

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
1.1. Bolig   Initiativet vedrører boliger til borgere med handicap, primært den del af målsætningen der handler om: - at sikre integration af borgere med handicap i de almindelige boligområder og   - at boligkapaciteten svarer til efterspørgslen.
Målgruppe for indsatsen
Borgere med handicap, der har behov for daglig støtte, og derved skal have tilstedeværende personale hele eller det meste af døgnet.
Beskrivelse af initiativ
Flest muligt borgere med handicap skal kunne bo i egen bolig, og derved kunne føre en selvstændig tilværelse jf. også spor 8 i Socialforvaltningens Boligplan.   Derfor ønsker dette initiativ at øge mulighederne for, at den enkelte borger med handicap kan bo helt eller næsten alene ved at få udviklet og indtænkt nye teknologier i almindelige boliger, der gør flere i stand til at bo i en selvstændig lejlighed.   Der skal derfor etableres en velfærdsteknologisk enhed, der kan afsøge markedet for nye teknologier, samt få disse afprøvet i mindre skala for at teste, om disse kan anvendes i

større omfang af borgere med handicap.
Ansvarlig forvaltning
Socialforvaltningen
Tidshorisont
Enheden er finansieret fra 2013.
Økonomiske konsekvenser
Initiativet er finansieret og afholdes derfor indenfor den afsatte ramme.

1.2. Uddannelse

Udvikling af Særligt Tilrettelagt Ungdomsuddannelse (STU)

Hvilken målsætning i den handicappolitiske strategi henføres indsatsen til
1.2. Uddannelse Københavns Kommune vil derfor sikre, at: • Alle unge støttes i at gennemføre den valgte uddannelse
Målgruppe for indsatsen
Unge i alderen 16-25 år, der efter undervisningspligtens ophør ikke har mulighed for at gennemføre en anden ungdomsuddannelse.
Beskrivelse af initiativ
Uddannelsens overordnede mål er at forberede den unge til voksenlivet. Uddannelsen er tre årig og er ikke kompetencegivende mht. prøver og eksamen, men den bidrager til at afklare og udvikle den unge i forhold til voksenlivet, herunder deltagelse i arbejdsmarkedet samt i at have et aktivt fritidsliv, et aktivt medborgerskab, et liv med gode sociale relationer samt muligheden for at flytte i egen bolig.   Fra, i en årrække, at have haft fokus på at opbygge den nødvendige kapacitet, vil opmærksomheden i 2013 blive rettet mod at øge kvaliteten i STU-tilbuddene. Der vil samtidig være en skærpet interesse for at sikre, at STU, som er en ikke kompetencegivende uddannelse, udelukkende er for de elever, der kun kan gennemføre en ungdomsuddannelse i STU-regi. Det betyder nødvendigvis samtidig en øget støtte til de elever, som har brug for en helt særlig omsorg og støtte for at kunne gennemføre en almen ungdomsuddannelse. Forvaltningen vil præsentere Børne- og Ungdomsudvalget for en plan for dette i 2013 og de nye indsatser forventes at få virkning for 2014.
Ansvarlig for indsatsen – angiv evt. kontaktperson
Børne- og Ungdomsforvaltningen – Specialområdet
Tidshorisont
2013-14
Eventuelle økonomiske konsekvenser
Indsatserne finansieres inden for Børne- og Ungdomsforvaltningens eksisterende budgetramme.

Uddannelse (til unge med varige funktionsnedsættelser)

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet – eks. bolig, uddannelse, sundhed mv.
1.2 Uddannelse   ○ Alle unge orienteres om de uddannelses- og kompensationsmuligheder de har inden for det etablerede undervisningssystem, i forhold til at deltage i en almen uddannelse med særlig tilrettelagt støtte, samt i forhold til at deltage i en særlig tilrettelagt ungdomsuddannelse (STU).   ○ Alle unge støttes i at gennemføre den valgte uddannelse.
Målgruppe for indsatsen
Alle unge med varige funktionsnedsættelser under 30 år, der ønsker en uddannelse og har de nødvendige kompetencer.
Beskrivelse af initiativ
Alle unge med varig funktionsnedsættelse, der ønsker en uddannelse, og har de nødvendige forudsætninger, tilbydes mulighed for at igangsætte en kompetence-givende uddannelse med de kompenserende foranstaltninger, det er muligt at tilbyde for at gennemføre en sådan uddannelse.   De unge støttes i deres uddannelse gennem dialog med uddannelsesinstitutionerne om de muligheder, der inden for deres område er for at give kompenserende støtte.   Unge, der har gennemført en særlig tilrettelagt ungdomsuddannelse (STU) modtager tilbud om en indsats, der enten er beskæftigelse, uddannelse eller jobafklaring.   Unge handicappede i gang med en kompetencegivende uddannelse støttes i muligheden for at få et studiejob.
Ansvarlig forvaltning
BIF – Ungecentret (JKU).
Tidshorisont
2013 – 2014 (videreført initiativ).
Økonomiske konsekvenser
Inden for eksisterende bevilling.

1.3. Beskæftigelse

Beskæftigelse for borgere med handicap

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet – eks. bolig, uddannelse, sundhed mv.
1.3 Beskæftigelse   ○ Anerkendes som en værdifuld arbejdskraft på lige fod med alle andre borgere.   ○ Har samme muligheder, som borgere uden varige funktionsnedsættelser, for at få del i den livskvalitet, der er forbundet med et aktivt arbejdsliv.   ○ Øger deres muligheder på arbejdsmarkedet gennem styrkelse af egne ressourcer og kompetencer, herunder gennem tilbud og mulighed for uddannelse.   ○ Oplever en helhed i kommunens tilbud på tværs af forvaltninger, specielt at den beskæftigelses-, sundheds- og socialt rettede indsats er koordineret og opleves samordnet.

Målgruppe for indsatsen
Virksomheder i Københavns Kommune, eksterne samarbejdspartnere og medarbejdere på BIF's jobcentre.
Beskrivelse af initiativ
Øge muligheden for virksomhedsplaceringer gennem aftaler om job med virksomheder. Dette gøres ved at øge virksomhedskonsulenternes viden på området, så de ifm. den ordinære kontakt til virksomhederne også medtænker borgere med varige funktionsnedsættelser. Endvidere skal målgruppen medtænkes ved indgåelse af partnerskabsaftaler med virksomheder.   Udarbejdelse af informationsmateriale til virksomheder om handicappedes ressourcer, kompetencer samt muligheder for at få støtte.   Formidling af viden om kompenserende ordninger til eksterne samarbejdspartnere, f.eks. eksterne leverandører, videnscentre samt handicaporganisationer, gennem udsendelse af informationsmateriale og afholdelse af informationsmøder.   Afholde konference hvert eller hvert andet år for samarbejdspartnere og myndigheder for at drøfte aktuelle problemstillinger i forhold til beskæftigelsesindsatsen.
Ansvarlig forvaltning
BIF – Center for Arbejdsfastholdelse (JKA) i samarbejde med øvrige jobcentre, samt centralforvaltningen vedr. afholdelse af konferencer.
Tidshorisont
2013 – 2014 (videreført initiativ).
Økonomiske konsekvenser
Inden for eksisterende bevilling.

Flere borgere med handicap i beskæftigelse

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
1.3 Beskæftigelse
Målgruppe for indsatsen
Medarbejdere og politikere i Københavns Kommune opnår øget viden om målgruppen og dermed kan indsatsen for beskæftigelse målrettes.
Beskrivelse af initiativ
Socialudvalget har et pejlemærke, der omhandler, at flere borgere med handicap og sindslidende skal i beskæftigelse.   Socialforvaltningen vil iværksætte en analyse for at afdække de borgere med handicap og sindslidende tilknyttet Socialforvaltningen, der ikke er i beskæftigelse; hvem er i målgruppe for beskæftigelse, hvilke tilbud er relevante for dem, og hvad er barriererne for deres beskæftigelse?   Analysen forventes at føre til en større forståelse af, hvilke indsatser, der skal iværksættes for at øge beskæftigelsen.
Ansvarlig forvaltning
Socialforvaltningen

Tidshorisont
2013
Økonomiske konsekvenser
Afholdes inden for den eksisterende økonomiske ramme.

Særlig beskæftigelsesindsats til unge kontanthjælpsmodtagere med handicap

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
1.3 Beskæftigelse
Målgruppe for indsatsen
Unge kontanthjælpsmodtagere med aspergers syndrom eller udviklingshæmning i Socialforvaltningens botilbud.
Beskrivelse af initiativ
Det kan være svært at rumme unge borgere på kontanthjælp, som har aspergers syndrom eller lettere udviklingshæmning, og finde den rette beskæftigelse pga. af deres helt særlige behov.
Socialforvaltningen vil sammen med BIF-SOF-enheden og Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen lave en særlig indsats for denne målgruppe, fx kompetencepersoner som kender til deres særlige udfordringer og kompetencer og dermed kan matche dem til de rette arbejdspladser.
Ansvarlig forvaltning
Socialforvaltningen
Tidshorisont
2013
Økonomiske konsekvenser
Afholdes inden for den eksisterende økonomiske ramme.

1.4. Støtte, social tryghed og koordination

Styrket veteranindsats

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
1.4 Støtte, social tryghed og koordination
Målgruppe for indsatsen
Veteraner og deres pårørende
Beskrivelse af initiativ
For at sikre, at veteraner og pårørende hurtigt og nemt kan få et overblik over kommunens tilbud, og hvem de skal kontakte for nærmere information oprettes der et veteransite på www.kk.dk med information om kommunens tilbud med relevans for veteraner og pårørende. Sitet vil indeholde kontaktoplysninger og information om kommunens indsatser samt links til relevante eksterne aktører.
For at understøtte og sikre koordination og helhed for veteraner og pårørende, vil Københavns Kommune samtidig have en løbende dialog og samarbejde med Soldaterlegatet, Forsvarets Veterancenter og andre aktører på området med henblik på

samarbejde og vidensdeling på tværs af kommune, stat og civilsamfund.
Ansvarlig forvaltning
Socialforvaltningen, Sundheds- og Omsorgsforvaltningen og Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen
Tidshorisont
Borgerrepræsentationen vedtog den 15. juni 2011 Københavns Kommunes veteranpolitik. Politikken går på tværs af Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen, Socialforvaltningen og Sundheds- og Omsorgsforvaltningen. Udvalgene modtager en ny status for veteranpolitikken medio 2013
Økonomiske konsekvenser
Implementeringen afholdes inden for den eksisterende økonomiske ramme.

Sammenhængende og helhedsorienteret indsats for borgere med erhvervet hjerneskade

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet – eks. bolig, uddannelse, sundhed mv.
1.4 Støtte, social tryghed og koordination København vil sikre, at: • Der tilbydes en koordineret indsats for borgere, som har sager i flere forvaltninger.   • Samspil med borgeren sker så tidligt som muligt, og at der er koordination og kontinuitet – på tværs af sagsbehandlere og livssituationer.
Målgruppe for indsatsen
Borgere med erhvervet hjerneskade under 65 år.
Beskrivelse af initiativ
Resultatet af samarbejdet på tværs af Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen, Socialforvaltningen og Sundheds- og Omsorgsforvaltningen vedr. hjerneskadeområdet, i regi af Stifinderprojektet, var en styrkelse af både den borgervendte kommunikation om kommunens tilbud samt en bedre viden på tværs af forvaltningerne og samarbejdspartnere om tilbuddene til hjerneskaderamte i Københavns Kommune.   For at styrke området yderligere har Københavns Kommune i 2012 igangsat Projekt Helhed for Hjerneskaderamte på tværs af Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen, Socialforvaltningen, Børne- og Ungdomsforvaltningen og Sundheds- og Omsorgsforvaltningen, som vil køre i perioden 2012-2014. Projektet har til formål at styrke genoptrænings- og rehabiliteringsindsatsen for voksne med erhvervet hjerneskade, samt at sikre en bedre koordination og sammenhæng i Københavns Kommunes indsats på tværs af forvaltningerne. I projektperioden skal forvaltningerne udvikle og afprøve et koordineringsforum, benævnt Hjerneskadesamråd, for hjerneskaderamte borgere, pårørende og relevant personale i kommunen. I regi af projektet skal der ydermere udvikles et tilbud til pårørende til borgere med erhvervet hjerneskade, hvor pårørende kan få støtte og viden om hjerneskader. I efteråret 2012 er 250 frontmedarbejdere på tværs af de fire forvaltninger desuden i gang med et stort kompetenceudviklingsprogram

på hjerneskadeområdet, som efterfølges af supervision i 2013.

Ansvarlig forvaltning

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen, Socialforvaltningen, Børne- og Ungdomsforvaltningen samt Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen.

Tidshorisont

Projektet er igangsat 2012 og afsluttes ved udgangen af 2014

Økonomiske konsekvenser

Ministeriet for Sundhed & Forebyggelse har bevilliget 12,88 mio. kr. til projektet.

Tidlig opsporing af børn med risikoprofiler

Hvilken målsætning i den handicappolitiske strategi henføres indsatsen til

1.4 Støtte, social tryghed og koordination

København vil sikre, at:

- Samspil med borgeren sker så tidligt som muligt, og at der er koordination og kontinuitet – på tværs af sagsbehandlere og livssituationer.

Målgruppe for indsatsen

Børn i daginstitutioner på almenområdet

Beskrivelse af initiativ

Udvikling og implementering et samlet koncept for systematisk vurdering af børns trivsel og udvikling, med henblik på tidlig opsporing af børn i vanskeligheder i daginstitutioner.

Konceptet kommer til at indeholde:

- Implementering af procedurer hos de professionelle for løbende og systematisk vurdering af alle børns trivsel og udvikling i dagtilbud.
- Implementering af procedurer for og værktøjer til mere grundige undersøgelser og pædagogiske opfølgninger af de børn, der ved de overordnede vurderinger har givet anledning til bekymring.

Målet er at få øje på eventuelle problemer eller vanskeligheder tidligt i problemudviklingen og at kunne handle hurtigt og kvalificeret, når det bliver klart, at et barn kan komme i vanskeligheder.

Ansvarlig forvaltning

Børne- og Ungdomsforvaltningen

Tidshorisont

I 2013 udvikles og implementeres konceptet i to områder. Det forventes at konceptet kan implementeres i de øvrige områder fra og med foråret 2014.

Økonomiske konsekvenser

Indsatsen afholdes inden for den eksisterende økonomiske ramme.

Fælles strategi for udsatte borgere

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet – eks. bolig, uddannelse, sundhed mv.
1.4 Støtte, social tryghed og koordinering   ○ Samspil med borgeren sker så tidligt som muligt, og at der er koordination og kontinuitet – på tværs af sagsbehandlere og livssituationer.   ○ Der er høj etik i sagsbehandlingen, og at afgørelser er forståelige og begrundede.   ○ Der er ligeværdighed i mødet mellem kommunen og borgeren.   ○ Der er tydelig sammenhæng mellem økonomi og serviceniveau, så borgerne ved, hvad de kan forvente af den sociale indsats.   ○ Der tilbydes en koordineret indsats for borgere, som har sager i flere forvaltninger.   ○ De relevante forvaltninger har løbende dialog og et tværgående samarbejde om borgere som serviceres af flere forvaltninger.
Målgruppe for indsatsen
Udsatte og syge københavnere med særligt fokus på kontanthjælpsmodtagere og øvrige ledige borgere med sundhedsrelaterede problemstillinger, socialt udsatte og borgere med handicap.
Beskrivelse af initiativ
Gennem de etablerede tværgående fora (BIF/ SOF og BIF, SUF og SOF) videreudvikles bedre muligheder for at indsatsen i den enkelte forvaltning sker samordnet med indsatsen i øvrige forvaltninger for at fastholde tilknytningen til arbejdsmarkedet eller opnå tilknytning til arbejdsmarkedet. Se nedenstående fællesindsatser med øvrige forvaltninger for en uddybning. Styrke information af medarbejdere i andre forvaltninger, således at medarbejdere i alle forvaltninger kan støtte borgeren for så vidt angår muligheden for at få en indsats i andre forvaltninger. Der tages løbende initiativ til strukturelle og organisatoriske tiltag, der fremmer hensigtsmæssige arbejdsgange og indsatser.
Ansvarlig forvaltning
BIF i samarbejde med øvrige forvaltninger og gennem inddragelse af BIF/ SOF enheden.
Tidshorisont
2013 – 2014 (videreført initiativ).
Økonomiske konsekvenser
Inden for eksisterende bevilling.

Strategi for fælles borgere i BIF og SOF

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
1.4 Støtte, social tryghed og koordination
Fælles initiativ BIF & SOF: Koordineret og prioriteret samarbejde om borgere med handicap, der modtager kontanthjælp og sociale tilbud.
Målgruppe for indsatsen
Målgruppen er borgere med handicap, der modtager kontanthjælp og sociale tilbud. Indsatsen omfatter ca. 250 borgere med handicap.
Beskrivelse af initiativ
Med udgangspunkt i fælles strategi for fælles borgere i BIF og SOF vil forvaltningerne

fortsat sikre, at de fælles borgere, der er i kontakt med både BIF og SOF (matchgruppe 2 og 3), modtager en håndholdt og helhedsorienteret indsats.

Der er iværksat en række initiativer, der styrker de eksisterende samarbejdsrelationer på medarbejderniveau, således at borgeren modtager en helhedsorienteret indsats, der sammentænker den sociale og beskæftigelsesrettede indsats.

Samarbejdet omkring borgeren har fokus på:

- Fælles sagsgange med arbejdsbeskrivelser, der beskriver, hvordan medarbejdere skal agere.
- Entydig indgang, der kan henvise til relevant sagsbehandlende team/sagsbehandler.
- Kontaktpersoner som fungerer som guide i forhold til råd og vejledninger og henviser til rette sagsbehandler.
- Øget information mellem forvaltningerne via praktikordninger, møder, kurser.
- Koordinationsmøder om borgersager.

Konkret omfatter indsatsen overfor borgere med handicap etablering af faste samarbejdsrelationer mellem jobcentre og Handicapcentret i forhold til koordinering af enkeltsager.

Ansvarlig forvaltning

BIF og SOF.

Tidshorisont

Indsatsen er fortløbende (videreført initiativ). BIF og SOF forelægges løbende fællesindstillinger om status og indsatsens videre forløb.

Økonomiske konsekvenser

Finansieres inden for den eksisterende økonomiske ramme.

1.5. Sundhed

Tilgængelighed til sundhedshusene og til sundhedshusenes tilbud

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet – eks. bolig, uddannelse, sundhed mv.

1.5 Sundhed

Målgruppe for indsatsen

Borgere med handicap, der henvises til sundhedsrelaterede tilbud i et sundhedshus.

Beskrivelse af initiativ

Alle borgere i Københavns Kommune, også de som har et handicap, skal have adgang til tilbudene i kommunens sundhedshuse.

Med henblik herpå fastholdes og fortsættes niveaufri og let tilgængelig adgang til sundhedshusene, brugervenlig skiltning samt involvering af Handicaprådet vedr. tilgængelighedsrådgivning og andre relevante forhold.

Alle borgere, der opfylder henvisningskriterierne, tilbydes sundhedsrelaterede ydelser og tilrettelagt og skræddersyet til den enkelte.

Også borgere med et handicap skal tilbydes sundhedsrelaterede ydelser, der er tilpasset til og tilrettelagt efter den enkelte borgers behov og forudsætninger - eksempelvis tilpassede genoptræningstilbud.

I aftale om budget 2011 er det besluttet at etablere Sundhedshus Nørrebro med forventet åbning i august 2013. Handicaprådet vil blive involveret i den konkrete etablering. Forvaltningen arbejder på at opnå så hensigtsmæssige løsninger som muligt inden for det økonomiske råderum, herunder at udnytte muligheden for på forhånd at forberede installationer til handicapelementer med henblik på senere at kunne tilkøbe og installere disse.

Overenskomsterne med praksissektoren regulerer krav til adgangsforhold for handicappede. De praktiserende læger skal i deres praksisdeklaration beskrive adgangsforholdene for handicappede. Praksisdeklarationer kan ses på www.sundhed.dk Henvendelser om adgangsforhold til praktiserende læger, speciallæger mm. rettes til Region Hovedstaden.

Ansvarlig forvaltning

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen.

Tidshorisont

2012-2014

Økonomiske konsekvenser

Der er afsat midler i Budget 2012, hvor nogle af midlerne er udskudt til udmøntning i budget 2014.

Ligestilling af borgere i plejebolig med hjemmeboende borgere i forhold til tilbud om genoptræning ved funktionsnedsættelse

Hvilken målsætning i handicapolitikken understøtter initiativet – eks. bolig, uddannelse, sundhed mv.

1.5 Sundhed

Målgruppe for indsatsen

Borgere, såvel med som uden handicap, der bor i plejebolig og har et genoptræningsbehov, der ikke er behandlet i relation til sygehusindlæggelse.

Beskrivelse af initiativ

Borgere i plejebolig skal være ligestillet med hjemmeboende borgere i forhold til adgang til og tilbud om genoptræning ved funktionsnedsættelse.

Genoptræningen af borgere i plejebolig er beskrevet og standardiseret i faglige vejledninger. Vejledningerne understøtter ensartet kvalitet og serviceniveau samt ensretning af tilbud om genoptræning uanset boform.

Fysio- og ergoterapeuter leverer genoptræningsindsatsen, uanset om der er tale om genoptræning i hjemmet eller i plejeboligen.

Ansvarlig forvaltning

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen

Tidshorisont

I drift. Løbende kvalitetssikring og -udvikling.

Økonomiske konsekvenser

Ingen.

Ensartning af genoptræningskvaliteten i træningscentre, rehabiliteringscentre og plejecentre

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet – eks. bolig, uddannelse, sundhed mv.
1.5 Sundhed
Målgruppe for indsatsen
Borgere med en genoptræningsplan, herunder også borgere med et handicap.
Beskrivelse af initiativ
Borgere, der har samme lidelse, skal modtage genoptræning af samme høje faglige kvalitet, uanset i hvilket regi borgeren modtager genoptræningen – i træningscenter, i rehabiliteringscenter eller på plejehjem. Sundhedsforvaltningen har derfor knyttet faglig supervision fra specialenhederne på træningscentre til plejehjem og rehabiliteringscentre mhp. at understøtte den faglige kvalitet for alle borgere samt sikre det sammenhængende genoptræningsforløb.
Ansvarlig forvaltning
Sundheds- og Omsorgsforvaltningen.
Tidshorisont
Fortløbende. Kvalitetssikres løbende.
Økonomiske konsekvenser
Ingen.

Lige mulighed for genoptræning, uanset den enkelte borgers funktionsniveau

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet – eks. bolig, uddannelse, sundhed mv.
1.5 Sundhed
Målgruppe for indsatsen
Alle borgere med en genoptræningsplan.
Beskrivelse af initiativ
Alle borgere skal have mulighed for genoptræning, uanset den enkelte borgers funktionsniveau. Sundheds- og Omsorgsforvaltningen udarbejder forløbsbeskrivelser, der beskriver den faglige standard i tilbuddet. Forløbsbeskrivelserne har som udgangspunkt til formål at sikre det faglige indhold i genoptræningen samt ensarte genoptræningsindsatsen på tværs af byen. Alle borgere tildeles et standardiseret genoptræningsforløb på baggrund af en individuel faglig vurdering. Indførelse af en beskrivelse af den faglige standard for genoptræningstilbuddet understøtter målsætningen om lige adgang til/mulighed for genoptræning; uanset borgerens funktionsniveau, idet beskrivelserne bidrager til at identificere, hvorledes og i hvilket omfang, en borger med et handicap har behov for en særlig indsats.
Ansvarlig forvaltning
Sundheds- og Omsorgsforvaltningen.

Tidshorisont
Fortløbende. Kvalitetssikres løbende.
Økonomiske konsekvenser
Ingen.

Sammenhængende og helhedsorienteret indsats for borgere med erhvervet hjerneskade

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet – eks. bolig, uddannelse, sundhed mv.
1.5 Sundhed
Målgruppe for indsatsen
Borgere med erhvervet hjerneskade under 65 år.
Beskrivelse af initiativ
Resultatet af samarbejdet på tværs af Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen, Socialforvaltningen og Sundheds- og Omsorgsforvaltningen vedr. hjerneskadeområdet i regi af Stifinderprojektet var en styrkelse af både den borgervendte kommunikation om kommunens tilbud samt en bedre viden på tværs af forvaltningerne og samarbejdspartnere om tilbuddene til hjerneskaderamte i Københavns Kommune.   For at styrke området yderligere har Københavns Kommune i 2012 igangsat Projekt Helhed for Hjerneskaderamte på tværs af Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen, Socialforvaltningen, Børne- og Ungdomsforvaltningen og Sundheds- og Omsorgsforvaltningen, som vil køre i perioden 2012-2014. Projektet har til formål at styrke genoptrænings- og rehabiliteringsindsatsen for voksne med erhvervet hjerneskade, samt at sikre en bedre koordination og sammenhæng i Københavns Kommunes indsats på tværs af forvaltningerne. I projektperioden skal forvaltningerne udvikle og afprøve et koordineringsforum, benævnt Hjerneskadesamråd, for hjerneskaderamte borgere, pårørende og relevant personale i kommunen. I regi af projektet skal der ydermere udvikles et tilbud til pårørende til borgere med erhvervet hjerneskade, hvor pårørende kan få støtte og viden om hjerneskader. I efteråret 2012 er 250 frontmedarbejdere på tværs af de fire forvaltninger desuden i gang med et stort kompetenceudviklingsprogram på hjerneskadeområdet, som efterfølges af supervision i 2013.
Ansvarlig forvaltning
Sundheds- og Omsorgsforvaltningen, Socialforvaltningen og Integrations- og Beskæftigelsesforvaltningen.
Tidshorisont
Projektet er igangsat 2012 og afsluttes ved udgangen af 2014
Økonomiske konsekvenser
Ministeriet for Sundhed & Forebyggelse har bevilliget 12,88 mio. kr. til projektet.

Socialforvaltningen bliver leverandør af sundhedslovens genoptræning

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet – eks. bolig, uddannelse, sundhed mv.
1.5 Sundhed

Målgruppe for indsatsen
Fysisk og psykisk udviklingshæmmede borgere over 18 år med en genoptræningsplan.
Beskrivelse af initiativ
Socialforvaltningen varetager i dag al genoptræning efter Serviceloven samt vedligeholdende træning af alle borgere i kommunen, som er fysisk og psykisk udviklingshæmmede. Det betyder, at Socialforvaltningen har den nødvendige faglige og socialpædagogiske viden og erfaring ift. at udføre træning af denne gruppe borgere.
Med henblik på at skabe ensartede sammenhængende genoptræningsforløb og en høj faglig kvalitet på genoptræningsområdet for fysisk og psykisk udviklingshæmmede voksne, er der etableret et formaliseret samarbejde mellem Sundheds- og Omsorgsforvaltningen og Socialforvaltningen primo 2011, hvorefter Socialforvaltningen er leverandør af sundhedslovens genoptræning.
Ansvarlig forvaltning
Sundheds- og Omsorgsforvaltningen.
Tidshorisont
Er implementeret – løbende opfølgning
Økonomiske konsekvenser
Ingen.

Udarbejdelse og implementering af praksisplan for fysioterapi 2011-2014

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet – eks. bolig, uddannelse, sundhed mv.
1.5 Sundhed
Målgruppe for indsatsen
Borgere med funktionsnedsættelse, uanset alder.
Beskrivelse af initiativ
Praksisplanen stiller krav om og fastsætter mål for øget tilgængelighed til fysioterapeutiske tilbud i praksissektoren. Praksisplanen vil sikre borgerne lige adgang til/mulighed for genoptræning, uanset de enkelte borgers handicap/funktionsnedsættelse.
Praksisplanen fastsætter, at handicaptilgængelighed indgår som kriterium ved godkendelse af flytninger af klinikker samt nynedsættelse.
Ansvarlig forvaltning
Sundheds- og Omsorgsforvaltningen.
Tidshorisont
Anbefalingerne i Praksisplan for fysioterapi er ved at blive implementeret.
Økonomiske konsekvenser
Ingen.

Implementering af sundhedspolitik på handicapområdet

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
1.5 Sundhed

Målgruppe for indsatsen
Borgere med handicap på kommunens tilbud.
Beskrivelse af initiativ
Borgerrepræsentationen godkendte den 29. november 2012 Sundhedspolitik på handicapområdet (2012-2014). Sundhedspolitikken på handicapområdet understøtter Københavns Kommunes Sundhedspolitik.
Socialforvaltningen udarbejder en handleplan, der skal sikre implementering af sundhedspolitikken på handicapområdet, således at borgere med handicap oplever øget livskvalitet og kan leve et sundt liv og aktivt liv. I handleplanerne vil der være fokus på konkrete sundhedsindsatser for både børn, unge og voksne med handicap. Der vil bl.a. være fokus på indsatser i forhold til kost, rygning, alkohol og motion samt misbrug.
Ansvarlig forvaltning
Socialforvaltningen
Tidshorisont
2013
Økonomiske konsekvenser
Udarbejdelse af handleplan afholdes inden for den eksisterende økonomiske ramme. Udvalget tager stilling til evt. indsatser i handleplanen, der forudsætter finansiering.

Pilotprojekt vedr. sundhedstjek

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
1.5 Sundhed
Initiativet vedrører sundhed, primært den del af målsætningen, der handler om, at borgere med handicap får tilbud om en forebyggende sundhedsindsats, som er målrettet deres individuelle behov og bidrager til at minimere og forebygge yderligere handicap.
Målgruppe for indsatsen
Borgere med handicap på botilbud.
Beskrivelse af initiativ
Konkret iværksættes et pilotprojekt, hvor 10 borgere med handicap samt 10 borgere med sindslidelse tilbydes sundhedstjek hos egen læge, hvor lægen ser på borgernes generelle helbredtstand og identificerer eventuelle behov for behandling. Gennem pilotprojektet skal der udvikles et koncept for systematisk sundhedstjek, som kan bestå af tjeklister, vejledninger mm. til sundhedspersoner, botilbud og borgere/pårørende. Der sættes særligt fokus på metoder til inddragelse af borgeren med henblik på at understøtte borgerens selvbestemmelse i mødet med lægen. Danske Handicaporganisationer står for projektet.
Ansvarlig forvaltning
Socialforvaltningen
Tidshorisont
15. dec. 2012 - 15. juni 2014
Økonomiske konsekvenser
Projektet finansieres af satspuljemidler fra Sundhedsstyrelsen.

Hverdagstræning

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
1.5 Sundhed

Målgruppe for indsatsen
Borgere med handicap, som søger hjemmehjælp, og som i samråd med borgeren vurderes at være i målgruppen for hverdagstræning.
Beskrivelse af initiativ
Formålet med hverdagshjemmetræningen er, at borgeren kan få et mere aktivt liv og klare hverdagens opgaver så meget som muligt på egen hånd.
Borgerne vil blive trænet i de daglige opgaver, som de søger hjemmehjælp til. Det kan eksempelvis være: - Rengøring   - Indkøb   - Madlavning   - Personlig pleje
Efter en periode med hverdagstræning vurderer fysioterapeuten, hvor mange opgaver borgeren selv kan klare, og hvad borgeren fortsat skal have hjælp til. Derefter beslutter visitationen, hvor meget hjælp borgeren kan bevilliges.
Ansvarlig forvaltning
Socialforvaltningen.
Tidshorisont
Fortløbende.
Økonomiske konsekvenser
Afholdes inden for den økonomiske ramme.

1.6. Tilgængelighed

Tilgængelighed for alle i forbindelse med modernisering og nybyggeri

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
1.6 Tilgængelighed
Målgruppe for indsatsen
Alle borgere, der bruger kommunens tilbud.
Beskrivelse af initiativ
Socialforvaltningen vil arbejde for tilgængelighed for alle i forbindelse med modernisering af eksisterende byggeri og i forbindelse med opførelse af nybyggeri.
Der skal være fysiske adgangsforhold, som muliggør at anvende forvaltningens tilbud, således borgere med funktionsnedsættelser ikke møder barrierer.
Ansvarlig forvaltning
Socialforvaltningen i samarbejde med Københavns Ejendomme.
Tidshorisont
Indsatsen er fortløbende.
Økonomiske konsekvenser
Afholdes inden for den eksisterende økonomiske ramme.

Handicapforholdene på kommunens gadetoiletter

Beskrivelse af initiativ
I løbet af 2012 har Center for Renhold været i dialog med Handicaprådet om handicapforholdene på kommunens ubemandede gadetoiletter (de såkaldte Danfo enheder). Det viste sig, at enhederne ikke overholder rådets indretningskrav/mål, og Center for Renhold er derfor blevet bevilget 1,0 mio. kr. i drift i 2013 til renovering og forbedring af tilgængeligheden på toiletterne.   Prisen for tilpasning til bedre handicapvenlighed beløber sig til ca. 85.000 kr. per enhed, hvilket betyder at vi kan nå at opdatere 9-10 af de 22 toiletter i 2013.
Målgruppe for indsatsen
Blinde/svagtseende, kørestols-/rollatorbrugere, ældre og dårligt gående.
Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
1.6 Tilgængelighed <i>Tilgængelighed ved nybyggeri, ombygning og offentlige arealer</i> København vil: • Arbejde for en løbende forbedring af den nuværende tilgængelighed i byen. Byens rum omhandler gader, torve, kommunens servicetilbud, pladser og parker herunder naturområder, strande og legepladser.
Ansvarlig forvaltning
Teknik- og Miljøforvaltningen - Center for Renhold. Kontaktperson: Anita Hertzberg
Tidshorisont
Iværksættes i 2013.
Økonomiske konsekvenser
1,0 mio. kr. i drift er bevilget i 2013.

Oprydning af cykler på stationsforpladser mv. 2013-2014

Beskrivelse af initiativ
For at skabe bedre passage på Nørreport, har forvaltningen (Center for Renhold) et samarbejde med DSB om skærpet mærkning af "døde" cykler ved Nørreport og efterfølgende fjernelse af dem ifølge de gængse regler.   Ordningen med "cykelbutlere" ved Københavns metrostationer fortsætter. Cykelbutlerne stiller henslængte cykler i stativerne eller i formation, så der skabes bedre passage for alle og fri adgang til redningszonerne. Ordningen er udvidet til at gælde sidegaderne til Købmagergade og i 2013 undersøges muligheden for at udvide ordningen i samarbejde med DSB, således at behovsramte S-togs stationer også besøges af Cykelbutlerne dagligt.   Folketinget har vedtaget lovforslaget om ændring af færdselsloven med indførelse af forsøgsordning for kommuners håndhævelse af bestemmelser om cykelparkering. Der vil hermed være mulighed for at kommunen kan flytte en ulovligt parkeret cykel til et nærmere angivet område i nærheden, dette vil medføre at cykler i højere grad end

hidtil kan omplaceres og en højere tilgængelighed kan opnås. Loven træder i kraft 1. marts 2013.
Målgruppe for indsatsen
Fodgængere, cyklister, blinde/svagtseende, dårligt gående, brugere af kørestol/rollator, barnevognsskubbere.
Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
1.6 Tilgængelighed <i>Tilgængelighed ved nybyggeri, ombygning og offentlige arealer</i> København vil: • Arbejde for en løbende forbedring af den nuværende tilgængelighed i byen. Byens rum omhandler gader, torve, kommunens servicetilbud, pladser og parker herunder naturområder, strande og legepladser.
Ansvarlig forvaltning – og evt. kontaktperson
Teknik- og Miljøforvaltningen - Center for Renhold. Kontaktperson: Kira Gizella Olah Thume
Tidshorisont
Cykelbutlerne fortsætter i 2013/2014, og det er ønsket at udvide ordningen til alle de mest befærdede stationer og steder i byen.
Økonomiske konsekvenser
De pt. ca. 5 cykelbutlere er løntilskudsansatte, mens projektlederen er en fuldtidsansat driftsmedarbejder. Det anslås, at der er behov for 1/4 årsværk pr. station at holde stationsforpladserne fremkommelige.

Tilgængelighed ved byggeri

Beskrivelse af initiativ
Der arbejdes kontinuerligt på formidling af gode løsninger på tilgængelighed i forhold til bygningsreglement 2010 (BR10).
Der arbejdes kontinuerligt på videreudvikling af eksempelsamling af tilgængeligheds løsninger indenfor matriklen.
Målgruppe for indsatsen
Blinde/svagtseende/kørestolsbrugere/rollatorbrugere.
Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
1.6 Tilgængelighed <i>Tilgængelighed ved nybyggeri, ombygning og offentlige arealer</i> København vil: • Arbejde på forbedring af løsninger på den niveaufri adgang mellem gade/plads til bygning i nybyggeri og ombygning.   • Formidling af tilgængelig og løsninger på tværs af områderne i Center for Byggeri.
Ansvarlig forvaltning – og evt. kontaktperson
Teknik- og Miljøforvaltningen - Center for Byggeri. Kontaktperson: Tina O. Olsen
Tidshorisont
Løbende.

Økonomiske konsekvenser

Initiativet kræver ikke nogen speciel økonomi, og indgår i det daglige arbejde i Center for Byggeri.

Webtilgængelighed i Teknik- og Miljøforvaltningen 2013-2014

Beskrivelse af initiativ

Det vil sikre, at Teknik- og Miljøforvaltningens hjemmesider er brugervenlige i henhold til Digitaliseringsstyrelsen regler for tilgængelighed, fastsat i 2008.

I 2012 overgik forvaltningen til en hjemmeside som er en mere tilgængelig og understøtter brugen af tekster på alle billeder, oplæsbare overskrifter og tabeller, dropdown-menuer med videre mere end tidligere, så vi vil forsat arbejde med kvaliteten af tekster på billeder og links med videre.

Vi vil have øget fokus på tilgængelighed i de borger/erhverv webløsninger, som vi skaber i Teknik- og Miljøforvaltningen.

Målgruppe for indsatsen

Blinde/svagtseende, funktionshæmmede og læsesvage.

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet

1.6. Tilgængelighed

Kommunikation og information

København vil sikre:

- At der er gode selvbetjeningsløsninger på Københavns Kommunes hjemmeside.
- Webløsninger, der tilstræber fuld tilgængelighed i forhold til oplæsningsfunktion (blinde og sprogsvage), større skrift (svagt seende) og god tabuleringsrækkefølge med videre.

Ansvarlig forvaltning

Teknik- og Miljøforvaltningen - Center for Ressourcer, webteamet. Kontaktperson: Katja Storm

Tidshorisont – hvornår igangsættes og afsluttes initiativet.

Løbende proces.

Økonomiske konsekvenser

Afholdes inden for driftsrammen.

Udvikling af handicapvenlige containere til pap

Beskrivelse af initiativ

Forvaltningen (Center for Miljø) er sammen med leverandører i gang med at udvikle en ny container til pap, der også kan anvendes af kørestolsbrugere. Der findes allerede tilsvarende til glas og papir. Disse containere er beregnet til opstilling i åbne områder i nye boligområder og eventuelt også villaområder.

Der afprøves en teknologi, der skærer pappet i mindre stykker, i stedet for at komprimere det. I denne sammenhæng vil Center for Miljø gerne tage hensyn til brugervenligheden for mennesker med handicap. Afprøvningen forventes at ske på såkaldt nedgravede containere (containere under jord, med indkast over terræn), frem for

beholdere der står på terræn.
Målgruppe for indsatsen
Kørestolsbrugere.
Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
1.6 Tilgængelighed <i>Tilgængelighed ved nybyggeri, ombygning og offentlige arealer</i> København vil: • Prioritere, at indendørs og udendørsarealer i alt nybyggeri bliver tilgængeligt for alle beboere.   • Arbejde for en løbende forbedring af den nuværende tilgængelighed i byen. Byens rum omhandler gader, torve, kommunens servicetilbud, pladser og parker herunder naturområder, strande og legepladser.
Ansvarlig forvaltning - og evt. kontaktperson
Teknik- og Miljøforvaltningen - Center for Miljø. Kontaktperson: Susanne Lindeneg.
Tidshorisont
Affaldscontaineren er under udvikling i samarbejde mellem Center for Miljø og en leverandør.
Økonomiske konsekvenser
Afholdes inden for almindelig driftsramme.

Bedre affaldshåndtering i Indre By

Beskrivelse af initiativ
Der er sat et arbejde i gang i Indre By for at finde en brugbar løsning for affaldshåndtering de steder i ældre byggeri, hvor dagrenovationsaffaldet må bæres op og ned ad trapper af renovationsarbejderne. Initiativet skal også give borgerne mulighed for at aflevere genanvendeligt affald i nærområdet. I disse løsninger vil der også blive set på tilgængelighed.
Målgruppe for indsatsen
Renovationsarbejdere. Borgere med fysisk handicap. Borgere i Indre By.
Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
1.6 Tilgængelighed <i>Tilgængelighed ved nybyggeri, ombygning og offentlige arealer</i> København vil: • Rette fokus på forbedring af tilgængelighed i ombygningssager således, at der ikke skabes fysiske barrierer for den menneskelige mobilitet.
Ansvarlig forvaltning - og evt. kontaktperson
Teknik- og Miljøforvaltningen - Center for Miljø.
Tidshorisont
2014-2016 jævnfør Ressource- og Affaldsplan 2018.
Økonomiske konsekvenser
Afholdes inden for den almindelige driftsramme og finansieres via affaldsgebyrerne.

Forbedring af tilgængelighed ved grave- og byggearbejder mv.

Beskrivelse af initiativ
Ved gravearbejder, containeropstilling, stilladsarbejder og større anlægsprojekter, hvor det er nødvendigt at spærre af og eventuelt lave adgang med midlertidige ramper, er der ekstra risiko for nedsat tilgængelighed for mange handicapgrupper.   Kravene til tilgængelighed ved afspærringer bliver skrevet ind i forvaltningens afspærrings- og afmærkningsregler. Samtidig har forvaltningens sagsbehandlere og tilsynsfolk særligt fokus på, at reglerne bliver overholdt.   Der bliver arbejdet særligt for at sikre tilgængeligheden ved de store byggeprojekter, der præger byen de kommende år, blandt andet Nordhavnsvej, Metroens Cityring, Ny Nørreport og Ny Købmagergade.
Målgruppe for indsatsen
Blinde/svagtseende, mennesker med funktionshandicap, barnevognsskubbere med videre.
Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
1.6 Tilgængelighed <i>Tilgængelighed ved nybyggeri, ombygning og offentlige arealer</i> København vil: • Arbejde for en løbende forbedring af den nuværende tilgængelighed i byen. Byens rum omhandler gader, torve, kommunens servicetilbud, pladser og parker herunder naturområder, strande og legepladser.
Ansvarlig forvaltning
Teknik- og Miljøforvaltningen - Center for Trafik. Kontaktperson: Carsten Høeg Mægaard.
Tidshorisont
Foregår løbende og indgår i den almindelige drift. Tilgængelighed ved store anlægsprojekter er skrevet ind i strategikortet for Center for Anlæg og Udbud 2011.
Økonomiske konsekvenser
Afholdes over driften.

Nye ældrevenlige byrum

Beskrivelse af initiativ
Fra 2013 og den næste 2 år vil Center for Byudvikling sammen med Sundheds- og Omsorgsforvaltningen arbejde sammen om projektet 'Lighed i sundhed i ældrelivet'.   Målet med projektet er at videreudvikle og styrke kommunens arbejde med at skabe større lighed i sundhed blandt ældre - og udvikle byrum, hvor ældre og gangbesværedes særlige ønsker og behov tænkes med ind i indretningen.   Konkret skal projektet munde ud i to ældrevenlige byrum på Vesterbro og i Valby samt

et inspirationskatalog med projektets erfaringer og resultater i forhold til at inddrage ældre i udvikling af byrum og sociale aktiviteter.   Formålet med byudviklingsprojektet er endvidere at imødekomme ældre menneskers ønsker til at opholde sig i det offentlige rum, så byrummet bliver skræddersyet til ældre, der bor og færdes i områderne.
Målgruppe for indsatsen
Ældre og gangbesværede.
Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
1.6 Tilgængelighed <i>Tilgængelighed ved nybyggeri, ombygning og offentlige arealer</i>   København vil: • Arbejde for en løbende forbedring af den nuværende tilgængelighed i byen. Byens rum omhandler gader, torve, kommunens servicetilbud, pladser og parker herunder naturområder, strande og legepladser.
Ansvarlig forvaltning – og evt. kontaktperson
Teknik- og Miljøforvaltningen - Center for Bydesign, Områdefornyelsen Centrale Vesterbro Øst/Vest. Kontaktperson: Sara Loisa Matikainen
Tidshorisont
2013-2015. De konkrete byrumsforandringer forventes synlige i 2014.
Økonomiske konsekvenser
670.000 kr. til byudviklingsprojekt fra Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter.

Helhedensorienteret genopretning

Beskrivelse af initiativ
Teknik- og Miljøforvaltningen arbejder på at genoprette byens fortove og veje, da der er et stort efterslæb på vedligeholdelsen af disse. I forbindelse med at fortove og vejene genoprettes bliver der foretaget en mindre granskning for at rette op på vejens indretning, såfremt det kan ske inden for de afsatte midler. For at hæve kvaliteten på tilgængeligheden er det nødvendigt at afsætte yderligere ressourcer til lydsignal, taktile fliser og ramper.
Målgruppe for indsatsen
Mennesker der færdes i København.
Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
1.6 Tilgængelighed <i>Tilgængelighed ved nybyggeri, ombygning og offentlige arealer</i>   København vil: • Arbejde for en løbende forbedring af den nuværende tilgængelighed i byen. Byens rum omhandler gader, torve, kommunens servicetilbud, pladser og

parker herunder naturområder, strande og legepladser.
Ansvarlig forvaltning – og evt. kontaktperson
Teknik- og Miljøforvaltningen - Center for Trafik. Kontaktperson: Janus Christoffersen
Tidshorisont
2014
Økonomiske konsekvenser
Der skal afsætte 2 % ekstra midler i forbindelse med genopretningsprojekter.

Forslag om udskiftning af asfaltfortove til fortove med ledelinje

Beskrivelse af initiativ
En del af byens fortovsstrækninger er belagt med asfalt og er ikke forsynet med ledelinjer, som gør det muligt for synshandicappede at føle sig vej med stokken.   Derfor foreslås det at få overblik over strækninger med asfaltfortove og derefter gradvist udskifte med Københavnerfortove, da disse fortove har indbygget ledelinje.   Det skønnes, at der er ca. 80 km kommunale asfaltfortove uden ledelinje.
Målgruppe for indsatsen
Blinde/svagtseende.
Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
1.6 Tilgængelighed <i>Tilgængelighed ved nybyggeri, ombygning og offentlige arealer</i> København vil: • Arbejde for en løbende forbedring af den nuværende tilgængelighed i byen. Byens rum omhandler gader, torve, kommunens servicetilbud, pladser og parker herunder naturområder, strande og legepladser.
Ansvarlig forvaltning
Teknik- og Miljøforvaltningen - Center for Trafik. Kontaktperson: Saeed Davodi.
Tidshorisont
Renovering af fortovene bydel for bydel kan gennemføres fra 2013 med et antal bydele pr. år.
Økonomiske konsekvenser
Det koster 800 kr. pr kvm.

Forslag om forbedret tilgængelighed på overkørsler

Beskrivelse af initiativ
Mange af byens overkørsler (eksempelvis fortovsarealer ud for porte) har brosten eller asfalt uden ledelinjer. Brostenene gør det svært for kørestolsbrugere, dårligt gående og blinde at passere, og de manglende ledelinjer udgør et stort problem for blinde.   Derfor foreslås det at gennemgå overkørslerne bydel for bydel og på grundlag af dette samlede overblik forbedre tilgængeligheden. Det kan gøres på følgende måder: • De overkørsler, der ikke længere er nødvendige, erstattes med københavnerfortove. Det vil være relevant i mange porte, hvor der ikke længere er ind- og udkørsel.   • Overkørsler i brosten, som skal bevares, får lagt ledelinjer i bordursten i overensstemmelse med kommunens standarder for overkørsler.   • Overkørsler i asfalt, som skal bevares, får lagt brosten og ledelinjer i bordursten i overensstemmelse med kommunens standarder for overkørsler.
Målgruppe for indsatsen
Blinde/svagtseende, kørestolsbrugere, dårligt gående, barnevognsskubbere.
Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
1.6 Tilgængelighed <i>Tilgængelighed ved nybyggeri, ombygning og offentlige arealer</i> København vil: • Arbejde for en løbende forbedring af den nuværende tilgængelighed i byen. Byens rum omhandler gader, torve, kommunens servicetilbud, pladser og parker herunder naturområder, strande og legepladser.
Ansvarlig forvaltning
Teknik- og Miljøforvaltningen - Center for Trafik. Kontaktperson: Saeed Davodi.
Tidshorisont
Der er udbedret få overkørsler i 2011 og 2012 på almindelig driftsmidler. Omfang for 2013 er ikke kortlagt.
Økonomiske konsekvenser
Der er tale om ca. 400 km fortov på offentlig vej, der skal kortlægges. Udgifter til kortlægning: 500.000 kr. Kortlægningen vil danne grundlag for et mere præcist overslag. Skal søges om midler til kortlægning af omfang.

Forslag om videreførelse af dele af Sikker By

Beskrivelse af initiativ
Projektet Sikker By, der kørte fra 2008-2010, havde som mål at gøre byen mere sikker at færdes i. De kommunale p-vagter havde en bærende rolle i projektet, idet de døgnet rundt holdt øje med uregelmæssigheder i bybilledet, både adfærd og begivenheder, der kunne give øget utryghed i gaden, og ting der var i vejen for kørende og gående trafik, for eksempel efterladte genstande, forladte biler, skrald der ikke var tømt. Sidegevinsten var øget tilgængelighed i gaden for alle.   Selv om projektet ikke har fået midler i 2011, fortsætter p-vagterne deres døgnbaserede indberetning til relevante fagcentre og myndigheder, da det ligger som en fast rutine. Der vil dog komme til at mangle midler til kurser med oplæring i, hvordan man som p-vagt reagerer i forskellige situationer.
Målgruppe for indsatsen
Blinde/svagtseende, dårligt gående, kørestolsbrugere, barnevognsskubbere.
Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
1.6 Tilgængelighed <i>Tilgængelighed ved nybyggeri, ombygning og offentlige arealer</i> København vil: • Arbejde for en løbende forbedring af den nuværende tilgængelighed i byen. Byens rum omhandler gader, torve, kommunens servicetilbud, pladser og parker herunder naturområder, strande og legepladser.
Ansvarlig forvaltning - og evt. kontaktperson
Teknik- og Miljøforvaltningen - Center for Parkering.
Tidshorisont
Indberetninger om uregelmæssigheder og ting, der står i vejen, fortsætter uændret fra 2011 og frem. Kurser/efteruddannelse ønskes afholdt for nye medarbejdere i både 2013 og 2014 og forudsætter ekstra finansiering. Se nedenfor.
Økonomiske konsekvenser
Indberetningerne indgår i den almindelige drift, men der skal afsættes separate midler til oplæring af nye p-vagter i indberetning og tilgængelighed. Anslået udgift ikke estimeret.

Forslag om udskiftning og nyanlæg og lydfyr i udvalgte lyskryds

Beskrivelse af initiativ
Der er i driftsbudgettet udelukkende afsat penge til at vedligeholde kommunens eksisterende lydfyr. En del er forældede og trænger til udskiftning, og der er også behov for lydfyr i mange andre lyskryds i byen.   Derfor foreslås det: - at udskifte forældede lydfyr i ca. 6 lysregulerede kryds pr. år   - at nyanlægge lydfyr i ca. 10 prioriterede lyskryds pr. år
Målgruppe for indsatsen
Blinde/svagtseende.
Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
1.6 Tilgængelighed <i>Tilgængelighed ved nybyggeri, ombygning og offentlige arealer</i> København vil: • Arbejde for en løbende forbedring af den nuværende tilgængelighed i byen. Byens rum omhandler gader, torve, kommunens servicetilbud, pladser og parker herunder naturområder, strande og legepladser.
Ansvarlig forvaltning
Teknik- og Miljøforvaltningen - Center for Trafik. Kontaktperson: Rafael Couto Figueiredo
Tidshorisont
Forsat ufinansieret. Afhængig af finansieringen, og gennemføres hvert år de kommende år.
Økonomiske konsekvenser
Der ansøges om 1 mio. kr. til udskiftning af 6 forældede lydfyr per år og 1 mio. kr. til nyanlæg af lydfyr i 10 prioriterede lyskryds per år.

Forslag om etablering af "tilgængelighedsruter light"

Beskrivelse af initiativ
De store tilgængelighedsruteprojekter er dyre i anlæg, fordi der ofte indgår lyskryds og andre større installationer. Som et billigt supplement til de store tilgængelighedsruter foreslås det derfor: - at kortlægge og udpege øvrige strækninger i byen, hvor man med få ændringer kan skabe tilgængelige småruter, for eksempel ved at lægge nogle meter ledelinjer, sløjfe en overkørsel og etablere en håndfuld ramper (se også forslaget om at se på overkørsler og asfaltfortove)   Bliver tilgængelighedsforholdene registreret i kommunens kortsystem, kan alle, der arbejder med byen se, hvor mulighederne ligger. Et opdateret kortgrundlag vil også gøre det nemmere at anskueliggøre overfor politikerne, hvor relativt lidt det koster

at opgradere tilgængeligheden.
Målgruppe for indsatsen
Blinde/svagtseende, kørestolsbrugere, ældre, dårligt gående, barnevognsskubbere.
Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
1.6 Tilgængelighed <i>Tilgængelighed ved nybyggeri, ombygning og offentlige arealer</i> København vil: • Arbejde for en løbende forbedring af den nuværende tilgængelighed i byen. Byens rum omhandler gader, torve, kommunens servicetilbud, pladser og parker herunder naturområder, strande og legepladser.
Ansvarlig forvaltning
Teknik- og Miljøforvaltningen - Center for Trafik.
Tidshorisont
Kan igangsættes afhængig af finansiering.
Økonomiske konsekvenser
Forudsætter tilførsel af separate midler. Pris ikke estimeret.

Forslag om eliminering af "missing links" mellem tilstødende områder

Beskrivelse af initiativ
Anlægsprojekter finansieres med faste entreprisegrænser, som kan gøre det svært at skabe sammenhængende tilgængelighed mellem flere tilstødende projekter og lokaliteter.   Derfor foreslås det: - at der afsættes penge til at udvide entreprisegrænser, så man kan skabe sammenhæng og helhed i tilgængeligheden, for eksempel ved at binde to tilstødende projekter eller anlæg sammen via en tilgængelig forbindelse mellem plads og park, plads og vej, gangbro og fortov.
Målgruppe for indsatsen
Blinde/svagtseende, kørestolsbrugere, ældre, dårligt gående, barnevognsskubbere.
Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
1.6 Tilgængelighed <i>Tilgængelighed ved nybyggeri, ombygning og offentlige arealer</i> København vil: • Arbejde for en løbende forbedring af den nuværende tilgængelighed i byen. Byens rum omhandler gader, torve, kommunens servicetilbud, pladser og parker herunder naturområder, strande og legepladser
Ansvarlig forvaltning

Teknik- og Miljøforvaltningen - Center for Trafik
Tidshorisont
Fra 2013 og frem.
Økonomiske konsekvenser
Der gennemføres 3 pilotprojekter til samlet 0,5 mio.kr. Forsat ufinansieret.

Forslag om eksempelsamling for best practise i "æstetisk tilgængelighed"

Beskrivelse af initiativ
For at fremme synet på tilgængelighed som kreativt benspænd, der kan føre til arkitektonisk spændende løsninger i stedet for at være en bremse, foreslås det at lave en eksempelsamling med best practise. Her kan kunder (eksterne rådgivere, bygherrer, private bygherrer) se, hvordan tilgængelighed kan integreres i projekter med æstetisk gode løsninger.   Indsamlingen kan foregå på en workshop med deltagelse af Center for Byggeri, Center for Bydesign og Center for Trafik (tilgængelighedsdag). På basis af denne udveksling udarbejdes eksempelsamlingen.
Målgruppe for indsatsen
Blinde/svagtseende.
Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
1.6 Tilgængelighed <i>Tilgængelighed ved nybyggeri, ombygning og offentlige arealer</i> København vil: • Arbejde for en løbende forbedring af den nuværende tilgængelighed i byen. Byens rum omhandler gader, torve, kommunens servicetilbud, pladser og parker herunder naturområder, strande og legepladser
Ansvarlig forvaltning
Teknik- og Miljøforvaltningen - Center for Bydesign. Kontaktperson: Eva Ekbrant.
Tidshorisont
Workshop gennemføres i 2013.
Økonomiske konsekvenser
Kan finansieres over driften, men vil kræve ekstra arbejdstimer til workshop og research samt til produktion af grafisk materiale.

Dialogserie med handicaporganisationer

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet – eks. bolig, uddannelse, sundhed mv.
1.6. Tilgængelighed (Kanalstrategi) København vil sikre, at kommunens trestrengede kanalstrategi – digital, telefonisk, og personlig indgang – er optimeret i forhold til handicapgrupperes adgang til mindst en af de tre kanaler.
Målgruppe for indsatsen
Målgruppen er borgere med fysisk eller psykisk handicap og som henvender sig til kommunen i KBS, eller som har behov for en ydelsesservice, som kan leveres til dem i egen kontekst.
Beskrivelse af initiativ
Initiativ 1: Afholde en dialogserie med handicaporganisationer Borgerservicecentre har dagligt handicappede i centrene. Det stiller krav til både centrenes placering og adgangsforhold, samt til medarbejdernes kompetencer til at håndtere handicappede borgere. Formålet med dette initiativ er at afholde en række dialogmøder med handicaporganisationerne med det formål at indhente input til, hvordan fremtidens tilgængelighed for handicappede kan se ud i Københavns Kommune, herunder adgangsforhold, digital hjælp, særlige behov mv. Gennem dialogmøderne vil vi gøre en ekstra indsats for at forbedre adgangsforholdene samt klæde medarbejderne endnu bedre på til at håndtere handicappede borgere.
Ansvarlig forvaltning – angiv. evt. kontaktperson
Økonomiforvaltningen/Københavns Borgerservice (KBS)
Tidshorisont – hvornår igangsættes og afsluttes initiativet. Obs. status hvert 2. år. hvor nye initiativer evt. formuleres
Initiativet er påbegyndt og vil udbredes yderligere i 2013.
Økonomiske konsekvenser – afholdes inden for rammen eller behov for budgetmidler/ekstern finansiering
Der er ikke bevilliget penge til initiativet, men det forventes at initiativet kan afholdes inden for rammen.

Digital Ambassadør-uddannelse

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet – eks. bolig, uddannelse, sundhed mv.
1.6. Tilgængelighed (Kanalstrategi) København vil sikre, at kommunens trestrengede kanalstrategi – digital, telefonisk, og personlig indgang – er optimeret i forhold til handicapgrupperes adgang til mindst en af

de tre kanaler.
Målgruppe for indsatsen
Målgruppen er borgere med fysisk eller psykisk handicap og som henvender sig til kommunen i KBS, eller som har behov for en ydelsesservice, som kan leveres til dem i egen kontekst.
Beskrivelse af initiativ
Initiativ 2: Digital Ambassadør-uddannelse KBS vil etablere et samarbejde med handicaporganisationer med henblik på at hjælpe handicappede borgere over på den digitale kanal. Det skal ske gennem Digital Ambassadør-uddannelse af medarbejdere i handicaporganisationer, som så kan hjælpe / medbetjene sine medlemmer.
Ansvarlig forvaltning – angiv. evt. kontaktperson
Økonomiforvaltningen/KBS
Tidshorisont – hvornår igangsættes og afsluttes initiativet. Obs. status hvert 2. år. hvor nye initiativer evt. formuleres
Initiativet igangsættes i 2013
Økonomiske konsekvenser – afholdes inden for rammen eller behov for budgetmidler/ekstern finansiering
Afholdes inden for rammen af Citizen 2015-pakken

Kommunikationsindsats

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet – eks. bolig, uddannelse, sundhed mv.
1.6. Tilgængelighed (Kanalstrategi) København vil sikre, at kommunens trestrengede kanalstrategi – digital, telefonisk, og personlig indgang – er optimeret i forhold til handicapgruppers adgang til mindst en af de tre kanaler.
Målgruppe for indsatsen
Målgruppen er borgere med fysisk eller psykisk handicap og som henvender sig til kommunen i KBS, eller som har behov for en ydelsesservice, som kan leveres til dem i egen kontekst.
Beskrivelse af initiativ
Initiativ 3: Kommunikationsindsats Digitaliseringen skal respektere de begrænsninger, som nogle grupper af handicappede borgere kan have i forhold til at benytte fx selvbetjeningsløsninger og digital post. KBS vil gennemføre en kommunikationsindsats, der også indeholder materiale målrettet disse borgere. Hensigten er at gøre dem bekendt med alternative muligheder,

herunder fritagelse fra kravet om obligatorisk digital kommunikation og obligatorisk digital selvbetjening.   Indsatsen vil ske som led i Citizen 2015-strategien, som er kommunens udmøntning af lovgivningen på området.
Ansvarlig forvaltning – angiv. evt. kontaktperson   Økonomiforvaltningen/KBS
Tidshorisont – hvornår igangsættes og afsluttes initiativet. Obs. status hvert 2. år. hvor nye initiativer evt. formuleres   Initiativet implementeres løbende i perioden 2013-2015
Økonomiske konsekvenser – afholdes inden for rammen eller behov for budgetmidler/ekstern finansiering   Afholdes inden for rammen af Citizen 2015-pakken

1.7. Kultur og fritid

Tilgængelighedspulje på 4 mio. kr.

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet – eks. bolig, uddannelse, sundhed mv.
1.7 Kultur og Fritid
Målgruppe for indsatsen   Alle københavnske borgere med handicaps, der ønsker at gøre brug af byens kultur- og fritidsfaciliteter
Beskrivelse af initiativ   Tilgængelighedspulje på 4 mio. kr. Kultur- og Fritidsforvaltningen sikrer handicapforbedrende tiltag i henhold til de lovmæssige bestemmelser i genopretningsplanen for byens kultur- og fritidsfaciliteter. De særlige indsats der forbedrer tilgængeligheden ved mindre renoveringer tager udgangspunkt i de 117 tilgængelighedsrapporter der er udarbejdet for KFF institutioner i 2012. De 117 rapporter beskriver behov og muligheder for forbedringer i forhold til 7 forskellige handicapgrupper. Alle rapporter er tilgængelige på www.godadgang.dk   Puljemidlerne administreres centralt af Københavns Ejendomme.
Ansvarlig forvaltning – angiv. evt. kontaktperson   Kultur- og Fritidsforvaltningen, Københavns Ejendomme i samarbejde med Drift & Koordinering
Tidshorisont – hvornår igangsættes og afsluttes initiativet. Obs. status hvert 2. år. Hvor nye initiativer evt. formuleres   Puljen udmøntes i 2014. Byggeprojekterne forventes afsluttet med udgangen af 2014.

Økonomiske konsekvenser – afholdes inden for rammen eller behov for budgetmidler/ekstern finansiering
Der er afsat 4,0 mio. kr. til indsatsen. I forbindelse med Budget2013 blev midlerne flyttet til 2014 pga. anlægsloft.

Støtte til kultur- og fritidsaktiviteter

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet – eks. bolig, uddannelse, sundhed mv.
1.7 Kultur og Fritid
Målgruppe for indsatsen
Alle københavnske borgere med handicaps, der ønsker at deltage i byens kultur- og fritidsaktiviteter
Beskrivelse af initiativ
Støtte til kultur- og fritidsaktiviteter Fortsat støtte til foreninger og aftenskoler med aktivitetstilbud målrettet borgere med handicaps, samt støtte til inklusion af borgere med funktionsnedsættelse i ordinære kultur- og fritidstilbud som fx transportstøtte, støtteperson ved idrætsdeltagelse, teleslynger eller tegnsprogstolk ved foredrag, oplæsninger mm.
Ansvarlig forvaltning – angiv. evt. kontaktperson
Kultur- og Fritidsforvaltningen
Tidshorisont – hvornår igangsættes og afsluttes initiativet. Obs. status hvert 2. år. Hvor nye initiativer evt. formuleres
Initiativet er et integreret led i Kultur- og Fritidsforvaltningens arbejde og forventes at køre løbende uden en fastsat slutdato.
Økonomiske konsekvenser – afholdes inden for rammen eller behov for budgetmidler/ekstern finansiering
Initiativet afholdes inden for forvaltningens driftsramme.

Bibliotekstilbud

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet – eks. bolig, uddannelse, sundhed mv.
1.7 Kultur og Fritid
Målgruppe for indsatsen
Alle københavnske borgere med handicaps, der ønsker at gøre brug af byens bibliotekstilbud
Beskrivelse af initiativ
Bibliotekstilbud Fortsættelse af Københavns Bibliotekers lydavisere, hvor indlæsning af lokalstof fra bydelene udsendes til især en stor gruppe blinde.

Et nyt initiativ er at indlæse københavnerstof fra dagens aviser og lægge lydfileerne på nettet hver dag kl. 12. Formålet er at vænne københavnerne til den digitale virkelighed og komme den store gruppe af svage læsere/ikke-læsere i møde. Udvalgt kommunal information til borgerne indlæses ligeledes.
Ansvarlig forvaltning – angiv. evt. kontaktperson
Kultur- og Fritidsforvaltningen
Tidshorisont – hvornår igangsættes og afsluttes initiativet. Obs. status hvert 2. år. Hvor nye initiativer evt. formuleres
Initiativet er et integreret led i Kultur- og Fritidsforvaltningens arbejde og forventes at køre løbende uden en fastsat slutdato.
Økonomiske konsekvenser – afholdes inden for rammen eller behov for budgetmidler/ekstern finansiering
Initiativet afholdes inden for forvaltningens driftsramme.

Formidling

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet – eks. bolig, uddannelse, sundhed mv.
1.7 Kultur og Fritid
Målgruppe for indsatsen
Alle københavnske borgere med handicaps, der ønsker at gøre brug af byens kultur- og fritidstilbud
Beskrivelse af initiativ
Formidling
• Markering og synliggørelse af kultur- og fritidsfaciliteter med særlig god tilgængelighed for borgere med handicaps på forskellige hjemmesider.   • Formidling af 117 tilgængelighedsrapporter udarbejdet for KFF institutioner i 2012.   • Fortsat undervisning og personlig rådgivning til idrætsforeninger og aftenskoler omkring inklusion af borgere med handicaps i ordinære fritidsaktiviteter eller målrettede aktiviteter.
Ansvarlig forvaltning – angiv. evt. kontaktperson
Kultur- og Fritidsforvaltningen
Tidshorisont – hvornår igangsættes og afsluttes initiativet. Obs. status hvert 2. år. Hvor nye initiativer evt. formuleres
Den styrkede formidling igangsættes primo 2013.
Økonomiske konsekvenser – afholdes inden for rammen eller behov for budgetmidler/ekstern finansiering
Indsatserne afholdes indenfor forvaltningens driftsramme.

2. MÅLSÆTNINGER FOR UDVALGTE MÅLGRUPPER

2.1. Børn og unge med handicap

Strategi for børn og unge med handicap

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
2.1 Børn og unge med handicap
Målgruppe for indsatsen
Børn og unge med handicap og deres familier.
Beskrivelse af initiativ
Socialforvaltningen udarbejder en strategi for børnehandicapområdet, der skal være med til at sætte retning for udviklingen af området de kommende år. I forbindelse med strategien vil forvaltningen blandt andet se på tidlig indsats for børn og unge med handicap og deres familier, overgang til voksenlivet for unge med handicap og udvikling af tilbudsviften på børnehandicapområdet.
Ansvarlig forvaltning
Socialforvaltningen
Tidshorisont
2013
Økonomiske konsekvenser
Udarbejdelse af strategi afholdes inden for den eksisterende økonomiske ramme. Udvalget tager stilling til evt. indsatser i strategien, der forudsætter finansiering.

Etablering af flere specialklubpladser

Hvilken målsætning i den handicappolitiske strategi henføres indsatsen til
2.1 Børn og unge med handicap København vil sikre, at   • Der er specialiserede tilbud til børn og unge med handicap i daginstitutioner, skole og fritidsregi.
Målgruppe for indsatsen
Unge med behov for specialklubpladser. Det drejer sig især om unge med autismspektrumsforstyrrelser, ADHD og generelle indlæringsvanskeligheder i aldersgruppen 14-17 år.
Beskrivelse af initiativ

Københavns Kommune vil sikre, at der er det nødvendige antal pladser i specialiserede dagtilbud til børn og unge med særlige behov. Behovsprognosen for 2012 har vist, at der er behov for at udvide med 250 specialklubpladser, hvis denne målsætning skal kunne efterleves.   I første omgang etableres 100 klubpladser til unge med autismspektrumsforstyrrelser, ADHD og generelle indlæringsvanskeligheder i aldersgruppen 14-17 år. Klubtilbuddene skal udjævne den forskelligartede dækningsgrad på klubtilbud for specialelever i aldersgruppen 14-17 år i Københavns Kommune. Der arbejdes på, at disse specialklubpladser placeres på Østerbro/Nørrebro, Amager og Vesterbro i tilknytning til et specialundervisningstilbud eller som basisgruppe i fritids- og/eller klubtilbud på normalområdet.
Ansvarlig forvaltning
Børne- og Ungdomsforvaltningen – Kapacitetsstyring
Tidshorisont
De første klubpladser forventes at kunne tages i brug fra august 2014, men alle specialklubpladserne forventes først at være fuldt udbygget i løbet 2015.
Økonomiske konsekvenser
I budget 2013 er der afsat 20,0 mio. kr. til at etablere 100 specialklubpladser. Der er afsat 1,0 mio. kr. i 2013 til forundersøgelser samt 12,0 mio. kr. i 2014 og 7,0 mio. kr. i 2015 til finansiering af selve udbygningen med 100 specialklubpladser.   Driftsøkonomiske konsekvenser af udbygningen forventes at kunne dækkes via demografimidler. Børne- og Ungdomsforvaltningen arbejder dog på at beskrive de driftsøkonomiske konsekvenser for de enkelte specialfritids- og klubtilbud – herunder hvordan pladspriserne skal fastlægges med udgangspunkt i den eksisterende budgetmodel for specialfritidstilbud og – klubber. Der skal også i forhold til driftsøkonomien tages stilling til udgifter til befordring.

Omlægning af ressourcer til en mere inkluderende almen-skole

Hvilken målsætning i den handicappolitiske strategi henføres indsatsen til
2.1 Børn og unge med handicap   København vil sikre, at   • Der skabes åbne og udviklingsorienterede miljøer for alle børn og unge, hvori de sikres faglig personlig og social udvikling.   • De inkluderende fleksible tilbud på almenområdet imødekommer alle børn og unges forskellige behov og dermed medvirker til, at flere børn og unge med handicap forbliver på almenområdet
Målgruppe for indsatsen

Målgruppen for indsatsen er de børn, der har behov for støtte i skolen.
Beskrivelse af initiativ
Der er flere forskellige initiativer, der tilsammen skaber en bevægelse hen imod mere inkluderende alment skoler. Nogle af de relevante tiltag er følgende: • Almenskolerne får flere ressourcer til det inkluderende arbejde. Det sker ved, at enkeltintegrationsmidlerne og midler til gruppeordninger lægges ud på alment skolerne fordelt efter elevtal og derved skal skolerne selv stå for indsatsen for børnene.   • Der etableres ressourcecentre på alment skoler og specialskoler, som skal sikre at lærerne oplever, at de får hjælp til at håndtere de problemstillinger de står med. Det kan være vejledning ift. støtte til et barn, forældresamarbejdet, det sociale miljø i klassen, faglig sparring, etc.   • Skolerne får et fagligt implementeringsforløb som understøtter ledelsen i at lede en inkluderende skole og ressourcecenterets opstart.   • Der satses bredt på kompetenceudvikling af alle lærere, bl.a. i Sommeruniversitetet, som foregår i børnenes skolesommerferie.   • Der laves fleksible tilbud som alternativ til dagbehandling sammen med Socialforvaltningen, som skal sikre, at de børn der har behov for en specialpædagogisk og en socialpædagogisk indsats, har mulighed for at få det i en tæt sammenhæng med deres hjemskole og altid med fokus på tilbageslutning i det almene.
Ansvarlig forvaltning
Børne- og Ungdomsforvaltningen – Specialområdet
Tidshorisont
2012 – 2014
Økonomiske konsekvenser
Afholdes indenfor rammen

Kompetenceudvikling på skoler og dagtilbud

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet – f.eks. bolig, uddannelse, sundhed mv.
2.1 Børn og unge med handicap København vil sikre, at   • Der skabes den bedst mulige ramme for at støtte børn og unge med handicap i at blive ligeværdige deltagere i fællesskaber, hvor de trives og udvikles.   • De inkluderende fleksible tilbud på almenområdet imødekommer alle børn og unges forskellige behov og dermed medvirker til, at flere børn og unge med handicap forbliver på almenområdet.
Målgruppe for indsatsen

Børn med særlige behov, der inkluderes i almene skoler og daginstitutioner.
Beskrivelse af initiativ
Der arbejdes på, at børn og unge med særlige behov i et øget omfang har mulighed for at forblive inkluderet i almene skoler og institutioner, når de kan sikres faglig og social udvikling dér, med den støtte det kræver. Derfor skal lærere og pædagoger klædes på til at arbejde med inkluderende miljøer og indsatser.   Som en del af denne kompetenceudvikling udbydes en A-guide uddannelse til AKT-vejlederne og inklusionspædagogerne, som er nøglepersoner i skolernes nye ressourcecentre. Ressourcecentrene skal sikre alle børns trivsel på skolerne og støtte lærerne i forhold til at kunne undervisningsdifferentiere og arbejde med forskelligheder i klassemiljøet. A-guide uddannelsen er en uddannelse, som er udviklet af dygtige fagpersoner i Børne- og Ungdomsforvaltningen, og den indeholder udviklingspsykologi, et bredt kendskab til forskellige funktionsnedsættelser, samt metoder til hvordan man kan arbejde inkluderende med alle børn i undervisningen.   A-guideuddannelsen kan skræddersys til forskellige faggrupper og det forventes at den næste faggruppe den rettes mod vil være støttepædagogerne i institutionerne. Alle almenskoler har ligeledes fået et fagligt implementeringsforløb, hvor alle skoler får tilknyttet to konsulenter, som skal støtte og vejlede dem i processen med at etablere ressourcecentre samt støtte skolelederen i at skabe en inkluderende skole. Konsulenterne er ude på skolerne og støtter op omkring de mål og visioner, som skolerne selv formulerer for inklusionsindsatsen.
Ansvarlig forvaltning
Børne- og Ungdomsforvaltningen – Specialområdet
Tidshorisont
Initiativet forløber i perioden 2012-2013
Økonomiske konsekvenser
Indsatsen finansieres indenfor Børne- og Ungdomsforvaltningens eksisterende bevilling/ramme

Kompetencecentrenes tilbud til skoler og dagtilbud

Hvilken målsætning i den handicap-politiske strategi henføres indsatsen til
2.1 Børn og unge med handicap   København vil sikre, at   • Der skabes den bedst mulige ramme for at støtte børn og unge med handicap i at blive ligeværdige deltagere i fællesskaber, hvor de trives og udvikles.   • De inkluderende fleksible tilbud på almenområdet imødekommer alle børn og unges forskellige behov og dermed medvirker til, at flere børn og unge med handicap forbliver på almenområdet.
Målgruppe for indsatsen

Børn med særlige behov, der inkluderes i almene skoler og daginstitutioner.
Beskrivelse af initiativ
Kompetencecentrene skal vejlede lærere og pædagoger, når de har behov for hjælp til at inkludere børn og unge med funktionsnedsættelser eller udsatte børn og unge. Kompetencecentrene skal give lærere og pædagoger viden om de specifikke problemstillinger og metoder til at arbejde med de konkrete børn og deres familier.   Kompetencecentrene er specialiserede skoler eller institutioner, der har en viden på et specifikt område, som andre lærere og pædagoger efterspørger, for at kunne arbejde med at få børn med særlige behov ind i fællesskabet.. Det kan være børn med autisme, ADHD, psykosociale problemstillinger, læse/skrive problemer, familieindsatser, sansemotoriske problemstillinger, etc. Kompetenceudviklingen af lærere og pædagoger gives ved hjælp af vejledning og rådgivning ude på skolen eller institutionen tæt på børnene.   Der arbejdes løbende med at videreudvikle konceptet og sikre at kompetencecentrenes tilbud modsvarer behovene hos lærere og pædagoger.
Ansvarlig forvaltning
Børne- og Ungdomsforvaltningen – Specialområdet
Tidshorisont
Der er etableret 6 kompetencecentre i København, som giver vejledning til lærere og pædagoger når skoler og institutioner retter henvendelse til dem. Kompetencecentrene skal give støtte og vejledning indenfor en kort tidsfrist.
Eventuelle økonomiske konsekvenser
Indsatsen finansieres indenfor Børne- og Ungdomsforvaltningens eksisterende bevilling/ramme

Samarbejde om komplekse børnesager

Hvilken målsætning i handicapolitikken understøtter initiativet
2.1 Børn og Unge med Handicap   København vil sikre, at: • Der ydes en kvalificeret rådgivning og vejledning til familier med børn og unge med handicap.   • Der er specialiserede tilbud til børn og unge med handicap i daginstitutioner, skole og fritidstilbudsregi
Målgruppe for indsatsen
Børn og unge med handicap med komplekse sager
Beskrivelse af initiativ

Der er lavet en samarbejdsmodel mellem Socialforvaltningen og Børne- og Ungdomsforvaltningen, hvor der jævnligt afholdes møder på ledelsesniveau om konkrete komplekse sager. En kompleks sag er kendetegnet ved, at der er udfordringer i forhold til at definere den enkelte forvaltnings ansvar. Samarbejdet skal derfor sikre, at risikoen for langtrukne sagsforløb reduceres.

På møderne mellem de to forvaltninger aftales, hvilke indsatser der skal iværksættes fra begge forvaltninger i forhold til barnet eller den unge. Der er ligeledes indgået aftale om, at ingen af forvaltningerne stopper et igangværende forløb. Der er taget initiativer i konkrete sager til, at der udarbejdes en samlet handleplan for det enkelte barn eller ung, således at de to forvaltninger arbejder på en mere helhedsorienteret indsats.

Endvidere har de to forvaltninger sammen indledt et program for bedre samarbejde mellem forvaltningerne, og i programmet indgår et spor vedr. handicapområdet.

Ansvarlig forvaltning – angiv evt. kontaktperson

Socialforvaltningen og Børne- og Ungdomsforvaltningen

Tidshorisont

Fortløbende

Økonomiske konsekvenser

Indsatsen afholdes inden for den eksisterende økonomiske ramme.

Samarbejde om fysioterapeutisk træning

Hvilken målsætning i handicapolitikken understøtter initiativet – f.eks. bolig, uddannelse, sundhed mv.

2.1 Børn og unge med handicap

København vil sikre, at:

- Der ydes en kvalificeret rådgivning og vejledning til familier med børn og unge med handicap.

Målgruppe for indsatsen

Børn og unge med handicap med behov for fysioterapeutisk træning.

Beskrivelse af initiativ

Træningsområdet er et meget komplekst område, da der indgår flere lovområder og myndigheder.

Socialforvaltningen og Børne- og Ungdomsforvaltningen har under det fælles program for bedre samarbejde ift. Handicapområdet indledt et projekt vedr. træning.

Målsætningen er at afdække:

- Hvilke træningsindsatser der kan ydes?
- Hvilke lovgivninger træning kan ydes i henhold til?
- Hvilke forvaltninger der er involveret (Børne- og Ungdomsforvaltningen, Socialforvaltningen og Sundheds- og Omsorgsforvaltningen)?
- Hvorledes serviceniveauet kan beskrives for borgerne?

I den forbindelse indgås aftaler om fælles arbejdsprocesser, og det vurderes om den nuværende opdeling af opgaverne mellem forvaltningerne er hensigtsmæssigt set ud fra et borgerperspektiv og styrelsesvedtægterne.

Målet er, at tilbyde borgere sammenhængende og effektive træningstilbud på tværs af lovgivning og sektorer. Det betyder bl.a. at kommunens tilbud til børn og unge med behov for genoptræning, undervisningsrelateret træning, vedligeholdelsestræning mv. skal tilrettelægges, så borgeren oplever sammenhæng og kontinuitet i de forskellige træningstilbud. Det gælder både indholdsmæssigt og tidsmæssigt.

Ansvarlig forvaltning

Socialforvaltningen og Børne- og Ungdomsforvaltningen

Tidshorisont

2013

Økonomiske konsekvenser

Indsatsen afholdes inden for den eksisterende økonomiske ramme.

Revision af samarbejdsaftale om børn og unge med autisme

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet

2.1. Børn og unge med handicap

København vil sikre, at:

- Der ydes en kvalificeret rådgivning og vejledning til familier med børn og unge med handicap.

Målgruppe for indsatsen

Børn og unge med autisme

Beskrivelse af initiativ

Der blev i 2009 indgået en samarbejdsaftale mellem Børne- og Ungdomsforvaltningen,

Socialforvaltningen og Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center (regionen) angående børn og unge, der diagnosticeres med autisme. Det indgik som en del af aftalen, at den skulle revideres. Denne revision er for tiden ved at blive udarbejdet.

Et af ønskerne fra såvel Børne- og Ungdomsforvaltningen og Børne- og Ungdomspsykiatrisk Center er, at samarbejdsaftalen udvidedes til andre målgrupper end alene børn og unge med autisme – men også børn og unge med ADHD-diagnoser.

Der skal i den nuværende proces ses på følgende:

- Hvordan kan vi bedst muligt give information til borgerne omkring, hvor de kan få hjælp om konkrete emner – noget mere visuelt materiale?
- Hvilke familier tilbydes et udskrivningsmøde?
- De sager der prioriteres et udskrivningsmøde, stiller alle tre parter også med en repræsentant.
- Kan familievejledningen efter servicelovens § 11, stk. 5 gøres smartere.

Ansvarlig forvaltning – angiv evt. kontaktperson

Socialforvaltningen og Børne- og Ungdomsforvaltningen

Tidshorisont

2013

Økonomiske konsekvenser

Indsatsen afholdes inden for den eksisterende økonomiske ramme.

2.2. Overgang fra børn til voksne

Samarbejde om overgang fra barn til voksen

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet

2.2 Overgang børn til voksne

Målgruppe for indsatsen

Unge med handicap

Beskrivelse af initiativ

Socialforvaltningen samarbejder med Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen om entydige arbejdsgange og procedurer, således at der senest ½ år før det fyldte 18 år er aftalt en handleplan for den unges overgang til voksenlivet for og med den unge, der dækker både den sociale samt den beskæftigelses- og uddannelsesmæssige indsats.

Forvaltningerne samarbejder også om udbredelse af viden om overgangen. I den forbindelse afholdes åbent hus arrangement på Handicapcenter København 1-2 gange årligt vedr. overgangen ved det 18. år.

Ansvarlig forvaltning
Socialforvaltningen og Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen.
Tidshorisont
Indsatsen er fortløbende.
Økonomiske konsekvenser
Afholdes inden for eksisterende budget.

2.3. Når du bliver ældre

Overgang ved det 65. år

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
2.3 Når du bliver ældre
Borgere med handicap oplever sammenhængende forløb ift. visitation til og levering af ydelser fra kommunen, uanset karakteren af borgerens handicap, alder, livsfase, bosted mv.
Målgruppe for indsatsen
Borgere med handicap over 65 år med behov for pleje og omsorg
Beskrivelse af initiativ
Socialforvaltningen er ansvarlig for indsatsen for borgere med handicap. Som udgangspunkt overgår ansvaret for indsatsen for borgere med handicap til Sundheds- og Omsorgsforvaltningen i forbindelse med, at borgere fylder 65 år. Borgere med sclerose, muskelsvind, døvblinde, alvor psykisk sygdom og misbrugsproblemer forbliver i Socialforvaltningen uanset alder.
Københavns Kommune vil gerne sikre, at borgere oplever kontinuitet og sammenhæng i kontakten med kommunen, uanset alder og funktionsniveau.
Sundheds- og Omsorgsforvaltningen og Socialforvaltningen vil sørge for information til borgerne vedr. overgangen ved det 65. år, herunder benytte kommunens nye hjemmeside til at videreformidle viden om overgangen.
Ansvarlig forvaltning
Sundheds- og Omsorgsforvaltningen og Socialforvaltningen
Tidshorisont
Fortløbende.
Økonomiske konsekvenser
Ingen økonomiske konsekvenser.

Tilbud om rehabiliteringsplads udvides til borgere under 65 år

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet – eks. bolig, uddannelse, sundhed mv.
2.3 Når du bliver ældre
Målgruppe for indsatsen
Borgere med apopleksi eller anden neurologisk lidelse, som udskrives fra hospital med en genoptræningsplan.
Beskrivelse af initiativ
Tilbud om rehabiliteringsplads (genoptræning under døgnophold) udvides til også at omfatte borgere under 65 år med diagnosen apopleksi samt andre neurologiske lidelser. Derved ligestilles borgere med samme lidelse, uanset deres alder. For gruppen af handicappede borgere har initiativet til hensigt at skabe kontinuitet, sammenhæng og ensartethed i indsatsen. Endvidere samler Sundheds- og Omsorgsforvaltningen den ambulante genoptræningsfunktion og døgnrehabiliteringsfunktionen for borgere over og under 65 år indenfor det neurologiske område (for diagnosen apopleksi samt andre neurologiske lidelser) i ét center. Herved skabes et stærkt, fagligt miljø og synergi i forhold til opgavevaretagelsen. Tillige sikres den faglige bæredygtighed i forhold til volumen, kvalitet/effekt og udviklingsmiljø, ligesom der vil være mulighed for faglig udvikling og forskning på området. Endelig vil samlingen af specialet styrke kommunens position og kompetencer i det tværsektorielle og tværforvaltningsmæssige samarbejde.
Ansvarlig forvaltning – angiv evt. kontaktperson
Etablering og drift af pladserne sker i samarbejde mellem Socialforvaltningen og Sundheds- og Omsorgsforvaltningen.
Tidshorisont – hvornår igangsættes og afsluttes initiativet. Obs. status hvert 2. år. Hvor nye initiativer evt. formuleres
Det udvidede tilbud træder i kraft 1. april 2011.
Økonomiske konsekvenser – afholdes inden for rammen eller behov for budgetmidler/ ekstern finansiering
Ingen. Initiativet er politisk godkendt i både SUD og SOU, inkl. budget.

3. INTERNE MÅLSÆTNINGER

3.1. Oplysninger om handicapgruppernes behov og mangfoldighed

Oplysning om aktuelle handicappolitiske emner

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
3.1 Oplysning om handicapgruppernes behov og mangfoldighed
Målgruppe for indsatsen

Ansatte i Københavns Kommune
Beskrivelse af initiativ
Barrierer i forhold til at indtænke handicapgrupperes behov bunder ofte i utilstrækkelig viden og et til tider unuanceret samfundsbillede af mennesker med handicap.   Med henblik på at sikre løbende information og oplysning af medarbejdere i Københavns Kommune vil Handicaprådet fortsat arrangere årlige gå-hjem-møder for kommunens medarbejdere med henblik på at oplyse om aktuelle handicappolitiske emner samt nuancere forståelsen af mennesker med handicap.   Handicaprådet vil fortsat desuden arrangere temadage /konferencer og for medarbejdere, borgere med handicap, pårørende og andre interessenter.
Ansvarlig forvaltning
Handicaprådet i samarbejde med forvaltningerne med Socialforvaltningen som tovholder.
Tidshorisont
2013 og fremadrettet
Økonomiske konsekvenser
Afholdes af Handicaprådets budgetmidler.

3.2. Tværgående intern rådgivning

Forslag om interne 1-dags kurser i tilgængelighed

Beskrivelse af initiativ
For at øge viden og praksis på tilgængelighedsområdet foreslås det at sendedriffs- og projektmedarbejdere på 1-dags tilgængelighedskursus. Der sendes medarbejdere fra de fagcentre, hvor tilgængelighed er særligt relevant og/eller endnu ikke tilstrækkeligt indarbejdet i de daglige rutiner.
Målgruppe for indsatsen
Medarbejdere i forvaltningen, der arbejder med trafik og byrum.
Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
3.2 Tværgående, intern rådgivning   København vil sikre, at: • Medarbejderne får øget kendskab til forvaltningernes relevante eksperter på handicapområdet, herunder eksempelvis kendskab til tilgængelighed, til de forskellige behov med videre med henblik på at kvalificere beslutninger.   • Størstedelen af medarbejderne i kommunen ved, hvad tilgængelighed er, og at fokus på tilgængelighed bliver en naturlig del af medarbejdernes opgaveløsning.
Ansvarlig forvaltning

Teknik- og Miljøforvaltningen - Center for Trafik.
Tidshorisont
2013.
Økonomiske konsekvenser
Forudsætter tilførsel af ekstra midler.

Relevante dataadgange og kendskab til tilgængelighed

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet – eks. bolig, uddannelse, sundhed mv.
3.2 Tværgående intern rådgivning
• Medarbejderne får øget kendskab til forvaltningernes relevante eksperter på handicapområdet, herunder eksempelvis kendskab til tilgængelighed, til de forskellige behov m.v. med henblik på at kvalificere beslutninger.   • Størstedelen af medarbejderne i kommunen ved, hvad tilgængelighed er, og at fokus på tilgængelighed bliver en naturlig del af medarbejdernes opgaveløsning (TMF).
Målgruppe for indsatsen
Alle medarbejdere i kommunen, der arbejder med handicapaspektet.
Beskrivelse af initiativ
Initiativ 1: Relevante dataadgange   For at forbedre og højne kvaliteten og effektiviteten i sagsbehandlingen af borgere med handicap, som går på tværs af flere forvaltninger, vil dette kunne imødegås ved at give forvaltningerne og dermed den enkelte sagsbehandler adgang til relevante data på tværs af kommunens interne systemer. En forundersøgelse skal afdække mulighederne for at den enkelte sagsbehandler kan forbedre forvaltningernes og dermed den enkelte medarbejders mulighed for at højne kvaliteten i sagsbehandling og støtten til borgeren gennem adgang til relevante data på tværs af kommunens interne IT systemer. <i>"Sikre, at medarbejderne får øget kendskab til forvaltningernes relevante eksperter på handicapområdet, herunder eksempelvis kendskab til tilgængelighed, til de forskellige behov mv. med henblik på at kvalificere beslutningsprocesser."</i>   En sådan adgang vil gøre det muligt for medarbejderen, at anvende alle relevante data i sagsbehandlingen, uanset hvilken forvaltning medarbejderen arbejder for.
Initiativ 2: Kendskab til tilgængelighed   ØKF samarbejder med TMF om at udbrede kendskabet til tilgængelighed med henblik på at kvalificere beslutninger og sagsbehandling.   Størstedelen af medarbejderne i kommunen ved, hvad tilgængelighed er, og at fokus på tilgængelighed bliver en naturlig del af medarbejdernes opgaveløsning (TMF).
Ansvarlig forvaltning
Økonomiforvaltningen/Koncernservice (KS), Ledelsessekretariatet

Tidshorisont
Initiativet forudsætter en forundersøgelse, som i første omgang skal afdække mulighederne for en sådan systemudvikling, og i givet fald, om initiativet kan finansieres inden for eksisterende budgetrammer.
Økonomiske konsekvenser
For initiativ 1, vil undersøgelsen inkludere de økonomiske konsekvenser for et sådan initiativ. Initiativ 2 gennemføres inden for eksisterende budgetramme.

3.3. Rekruttering og fastholdelse i København

Synliggørelse af handicappolitikken

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet – eks. bolig, uddannelse, sundhed mv.
3.3 Rekruttering og fastholdelse i København   • Kommunen i sin egenskab som arbejdsgiver skaber gunstige betingelser for beskæftigelse af mennesker med funktionsnedsættelse og fastholdelse af ansatte, der pådrager sig et handicap.   • Kommunen internt opbygger retningslinjer og kendskab til muligheder og støtteordninger til at ansætte mennesker med handicap.   • Kommunens hensigter om at være en attraktiv arbejdsplads for mennesker med handicap kommunikeres ud til offentligheden.
Målgruppe for indsatsen
Medarbejdere i KK og Offentligheden
Beskrivelse af initiativ
Initiativ 1: Synliggørelse af handicappolitikken   Overordnet for dette initiativ er, at KK's mangfoldighedsindsats udover kønsmæssig- og etnisk ligestilling nu også vil omhandle borgere med handicap med afsæt i handicappolitikken's målsætninger.   • På portalen 'Mangfoldighed og ligestilling' synliggøres dels handicappolitikken og tilhørende initiativer, dels information, fx via relevante links, om mulige støtteordninger til ansættelse af ny medarbejder med handicap, samt ordninger gældende for medarbejdere, som har pådraget sig et handicap.
Ansvarlig forvaltning
Økonomiforvaltningen/KS (Ledelsessekretariatet)
Tidshorisont

Initiativet forventes afsluttet medio marts 2013
Økonomiske konsekvenser
Afholdes inden for eksisterende ramme.

3.4. Sektoransvar og mainstreaming

Mainstreame handicappolitikken

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet – eks. bolig, uddannelse, sundhed mv.
3.4 Sektoransvar og mainstreaming   • København vil arbejde for at mainstreame handicapaspektet i kommunens planlægning og forvaltning   • København vil arbejde for at anvende konkrete værktøjer til mainstreaming af handicapområdet
Målgruppe for indsatsen
Medarbejdere i KK, som arbejder med politiske beslutnings- og planlægningsprocesser på det kommunale niveau.
Beskrivelse af initiativ
Initiativ 1: Mainstreame handicapaspektet i kommunens planlægning og forvaltning Med afsæt i tillidsdagsordenen er det de enkelte medarbejdere og ledere, som er ansvarlige for, at handicapaspektet indtænkes i alt forvaltning og planlægning. Målsætningen ”Mainstreaming og sektoransvar” er således en del af kommunens forpligtelse til at fremme ligestilling mht. til køn, alder, race, etnisk oprindelse, handicap etc. Dette jf. KK’s ligestillingspolitik om, at hensyn til mangfoldighed og ligestilling skal være med til at sikre effektivitet og kvalitet i kommunens service overfor borgerne.   For at understøtte kvaliteten og inddragelse af handicapaspektet vil der på portalen ’Mangfoldighed og ligestilling’ være henvisninger til ordninger, værktøjer, m.m. der nemt og overskueligt giver adgang til relevante værktøjer til brug for sagsfremstilling samt styringsredskaber til beslutningsprocesser.
Ansvarlig forvaltning
Økonomiforvaltningen/KS (Ledelsessekretariatet)
Tidshorisont
Initiativet er fortløbende
Økonomiske konsekvenser
Initiativet afholdes inden for eksisterende budgetramme.

Kommunikation om inklusionsindsatsen

Hvilken målsætning i den handicappolitiske strategi henføres indsatsen til
3.4 Sektoransvar og mainstreaming

Københavns Kommune vil arbejde for, at: Anvende konkrete værktøjer til mainstreaming af handicapområdet.
Målgruppe for indsatsen
Alle børn og unge i Københavns Kommune og deres forældre
Beskrivelse af initiativ
Der arbejdes aktivt med kommunikationsindsatsen til både forældre og til personale på skoler og institutioner om hvad inklusion er og hvad det betyder for dem og deres børn at gå på en inkluderende skole.
Det er forventningen, at det vil gavne de børn og unge, der skal inkluderes, at der på skoler og daginstitutioner er en åben holdning og strategi for, hvordan skolen eller daginstitutionen inkluderer børn med særlige behov. Endvidere vil det gavne de andre børn, at der er åbenhed omkring dette og deres medansvar for, at børnene med særlige behov kan trives og udvikles.
Kommunikationsindsatsen skal også rettes imod at der er flere af de børn, der i dag udskilles, som kan forblive på skoler og daginstitutioner med den støtte dette kræver.
Der skal laves materiale som skole- og forældrebestyrelserne kan anvende. Materialet skal fortælle om hvad det betyder at der arbejdes med at flere børn med særlige behov kan forblive i almenmiljøet. Materialet skal afspejle nogle af de dilemmaer, der er ved en inkluderende skole eller institution og hvordan det påvirker alle børn og forældre. Endvidere skal forældrenes rolle i et inkluderende tilbud også fremhæves. Herunder skal der laves film, interview og observationer, fordi det er vigtigt at inklusion ses fra et barne- og forældreperspektiv
Ansvarlig forvaltning
Børne- og Ungdomsforvaltningen
Tidshorisont
Kommunikationsindsatsen, der retter sig særligt imod forældre intensiveres i 2013
Eventuelle økonomiske konsekvenser
Indsatsen finansieres indenfor Børne- og Ungdomsforvaltningens eksisterende bevilling/ramme. Ud over dette indgår forvaltningen i et samarbejde med Danske Handicaporganisationer(DH) som i et samarbejde med Ministeriet for Børn og Undervisning, Skole og Forældre og Det Centrale Handicapråd har sat projekt <i>"Skolens fællesskab er for alle – inklusion i grundskolen"</i> i gang. Det finansieres af eksterne midler. Samlet set kan de forskellige indsatser spille godt sammen for at understøtte en koordineret indsats for at styrke inklusion i Københavns kommune.

Handicapmainstreaming

Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
3.4 Sektoransvar og mainstreaming
Målgruppe for indsatsen
Medarbejdere i Socialforvaltningen og borgere med handicap.
Beskrivelse af initiativ

Socialforvaltningen vil arbejde for at udbrede kendskabet til et eller flere værktøjer til mainstreaming, så handicapaspektet bliver en del af den kommunale praksis.   Projekt handicapmainstreaming under Center for Ligebehandling af Handicappede har udarbejdet en række værktøj til mainstreaming af handicapområdet. Med udgangspunkt i et eller flere værktøjer vil forvaltningen være med til at nedbryde eventuelle barrierer ved at indtænke og integrere mennesker med handicaps behov og interesser i politik og planlægning på det kommunale niveau.
Ansvarlig forvaltning – angiv. evt. kontaktperson   Socialforvaltningen
Tidshorisont   Indsatsen er fortløbende.
Økonomiske konsekvenser   Afholdes inden for Socialforvaltningens eksisterende økonomiske ramme.

Koordinering og fortsættelse af forvaltningens arbejde med tilgængelighed

Beskrivelse af initiativ   I perioden 2008-2010 udviklede forvaltningen samlede retningslinjer for indretningen af byens rum, gader og bygninger med hensyn til tilgængelighed. Titlen på det tværgående arbejde var By for Alle, og i spidsen var en projektansat koordinator på tilgængelighedsområdet.   Koordinatoren oprettede en programgruppe for tilgængelighedsarbejdet, der satte nye initiativer i gang i centrene og på tværs af dem. For at sikre den største mulige udbredelse og implementering af nye tiltag og retningslinjer, sad der i programgruppen repræsentanter fra alle forvaltningens centre.   Projektet udløb den 1. januar 2011. Retningslinjerne i By for Alle er overgået til den almindelige drift og bliver i vid udstrækning fulgt i det daglige arbejde rundt om i centrene. Derudover har Center for Trafik afsat 300.000 kr. i driftsbudgettet for 2013 til tilgængelighedstiltag, blandt andet til kurser og indkøb af kørestole til testkørsel.   Der er ikke afsat ressourcer til det videre tværgående arbejde i forvaltningen. Derfor foreslås det: - at deltidsansætte en tilgængelighedskoordinator, der kan samordne og igangsætte tiltag, som kan sikre det fortsatte fokus på tilgængelighed i forvaltningen, sikre målopfyldning og sørge for koordination og inspiration på tværs. Koordinatoren kan eventuelt fungere som ”rullende” tilgængelighedseksperter og sidde nogle måneder ad gangen i de centre, der ikke er aktive nok på tilgængelighedsområdet   - at udpege en medarbejder i hvert fagcenter i Teknik- og Miljøforvaltningen, der er ansvarlig for tilgængelighed i centret, og som deltager i

forvaltningens koordinerede arbejde med tilgængelighed   - at danne en gruppe på tværs af forvaltningerne, som arbejder overordnet med tilgængeligheden i byens fysiske indretning.
Målgruppe for indsatsen
Medarbejdere i forvaltningen.
Hvilken målsætning i handicappolitikken understøtter initiativet
3.4 Sektoransvar og mainstreaming Københavns Kommune vil arbejde for, at: • Mainstreame handicapaspektet i kommunens planlægning og forvaltning.   • Anvende konkrete værktøjer til mainstreaming af handicapområdet.
Ansvarlig forvaltning
Teknik- og Miljøforvaltningen - Center for Trafik.
Tidshorizont
Igangsættes i 2013 og fortsætter de kommende år, afhængig af finansiering.
Økonomiske konsekvenser
Pris ikke estimeret.